Editie de LUX

Disney

ENCICLOPEDIA

13

Descoperă lumea distrându-te!

Mari personalități

DeAGOSTINI

Descoperă lumea distrându-te!

Mari personalități

Cuprins

INTRODUCERE ÎN

Mari personalități

Zi de zi, oamenii construiesc lumea prin propriile acțiuni. Regi și regine, oameni de știință și soldați, președinți și profeți ne-au schimbat modul de viață, felul de a gândi și lucrurile în care credem. Fiecare țară se poate lăuda cu povești cu eroi și eroine care au lăsat ceva în urmă.

În afară de liderii politici și de inventatori, putem aminti de personaje excepționale din rândul romancierilor, al muzicienilor, actorilor, atleților și artiștilor. Povestea vieților lor demonstrează că omul știe întotdeauna să înfrunte noi provocări și să observe lumea într-un alt mod.

Lumea antică

Multe personalități celebre din trecut au fost conducătorii unor mari imperii. Unii erau războinici de valoare. Alții au pus să se construiască palate magnifice sau au fost înhumați în morminte enorme, dintre care încă mai există câteva. Povestea vieții lor a ajuns la noi prin povestirile, legendele și cronicile timpului, dovezi fiind monedele, statuile și scrierile de pe zidurile mormintelor și ale monumentelor.

Monedă romană cu efigia lui Iuliu Cezar

Un Mare Roman

Iuliu Cezar (100-44 î.Hr.) a fost un conducător roman care a cucerit Galia (Franța, Belgia și Elveția de azi) și a devenit cel mai puternic om politic din Roma. A fost asasinat de rivali, care considerau că puterea lui era prea mare. Augustus, nepotul și fiul său adoptiv, a devenit primul împărat roman.

Un scripete coborând *un războinic de teracotă în mormânt*

Capul era construit *separat de corp*

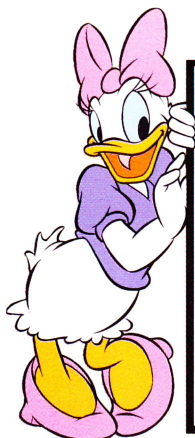
Fiecare *războinic are un alt chip*

Soldați de teracotă în mărime *naturală, în picioare, gata de atac*

Îmbrăcămintea și armurile *erau pictate în culori vii*

Primul Împărat al Chinei

Primul împărat al Chinei a fost Qin Shi Huang (259-210 î.Hr.). Numele țării derivă din numele dinastiei acestuia, Qin. Qin Shi Huang a poruncit să se construiască străzi, canale și palate, pe lângă Marele Zid, care apăra granițele Chinei. Mai mult de 6 000 statui din teracotă reprezentând războinici „supravegheau" marele său mormânt de la Xi'an.

DATE ULUITOARE

★ **Marele mormânt al lui Shih Huang-ti avea aproximativ 50 de km^2.**

★ **Faraonul Ramses al II-lea a avut peste 100 de copii.**

FARAONUL EGIPTULUI ANTIC,

Ramses al II-lea (1304- cca 1234 î.Hr.) a fost faraon (rege) al Egiptului timp de 67 ani. A cucerit multe teritorii din Orientul Mijlociu, conducându-și armata dintr-un car, și a construit palate impunătoare. Templul său de la Abu Simbel a fost sculptat în rocă, faraonul fiind imortalizat prin statuile gigantice de la exterior.

Ramses al II-lea la Abu Simbel

Construirea mormântului împăratului Qin Shi Huang

REGINA EGIPTEANĂ

Cleopatra (69-31 î.Hr.) a fost regină a Egiptului în vremea Romei Antice și a încercat de nenumărate ori să păstreze puterea în detrimentul invadatorilor romani. S-a îndrăgostit de Iuliu Cezar și apoi, după asasinarea acestuia, de Marc Antoniu. Când Marc Antoniu a căzut pe câmpul de luptă, Cleopatra s-a sinucis, lăsându-se mușcată de un șarpe veninos.

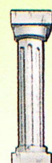

Regina Cleopatra

ALTE PERSONALITĂŢI CELEBRE ALE ANTICHITĂŢII

Regele Asoka (cca 272 – 232 î.Hr.)
Înainte de a deveni budist şi iubitor de pace, a fost un mare conducător militar, care a cucerit un vast imperiu în India.

Pericle (cca 495-429 î.Hr.)
Una dintre cele mai importante personalităţi istorice ale Greciei Antice, acest politician atenian a condus în timpul „epocii de aur" a Greciei Antice şi a construit Partenonul.

Octavian Augustus (63 î.Hr.. – 14 d.Hr.)
Nepotul lui Iuliu Cezar, a fondat Imperiul Roman şi a împodobit capitala acestuia, Roma, cu monumente magnifice.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
LOCURI CELEBRE: pp. 42-43

Lumea islamică

Religia islamică, numită și musulmană, a început să se răspândească în afara țărilor arabe în secolul al VII-lea d.Hr., la puțin timp după moartea profetului Mahomed. În secolul al IX-lea, lumea islamică devenise deja o mare civilizație de limbă arabă, care se întindea din Spania până în Persia (Iranul de astăzi). Câțiva dintre cei mai buni medici, oameni de știință și arhitecți ai lumii au aparținut Islamului. De asemenea, negustorii musulmani s-au aventurat până în sud-estul Asiei și în China, răspândindu-și religia și pe acele meleaguri.

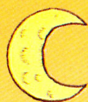

Ilustrată din *Rubaiyyat*

POETUL PERSAN

Omar Khayyam (1048-1131), matematician și astronom persan, a inventat un calendar foarte exact, care urmărește fazele lunii și anotimpurile solare. În același timp, este celebru mai ales pentru poemele sale, precum culegerea de catrene (compoziții de câte patru versuri) intitulată *Rubaiyyat.*

ALTE PERSONALITĂŢI CELEBRE ALE ISLAMULUI

Firdusi (935- cca 1026)
Autor al *Cărţii Regilor*, un lung poem în versuri despre istoria Persiei.

Ibn Battuta (1304-1377)
Savant originar din Maroc, a fost cel mai important călător al timpurilor sale. A vizitat aproape toată lumea islamică.

Suleiman I (1494-1566)
Sub stăpânirea acestui sultan şi mare războinic, om de stat şi poet, Imperiul Otoman a devenit mai fastuos ca niciodată.

حياة

Hayat, în limba arabă, înseamnă „viață".

MARELE CALIGRAF

Ibn Muqlah (886-940 d.Hr.) a trăit la Bagdad, capitala Califatului Arab. A inventat mai multe stiluri de scriere, de o mare frumusețe. Caligrafia, arta scrierii frumoase, are un rol important în Islam, fiind folosită la scrierea cărții sacre, Coranul, și la decorarea moscheilor.

O moschee cuprinde și săli de *studiu, biblioteci și bucătării*

DATE ULUITOARE

★ Koca Sinan a început să lucreze ca arhitect la vârsta de 49 ani și a continuat până la aproape 100 ani.

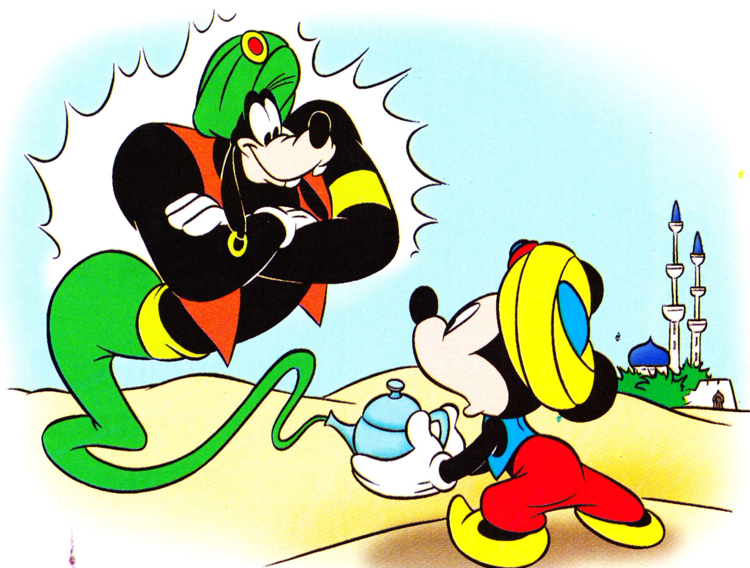

Harun al-Rașid

UN PUTERNIC CALIF

Harun al-Rașid (766-809 d.Hr.) a fost un calif (suveran) al Califatului Arab care a știut să transforme capitala Bagdad într-un oraș bogat și puternic. Faimoasa culegere de povestiri populare *O mie și una de nopți* include povești despre Harun al-Rașid și aventurile lui Aladin și Ali-Baba.

În interiorul unui minaret, *un muezin (preot musulman) cheamă credincioșii la rugăciune*

Minaretele, înalte și filiforme, *dau impresia unei clădiri care se lansează spre cer*

UN ARHITECT TURC

Mimar Koca Sinan (1489-1588) a fost cel mai mare arhitect al Turciei din vremea sultanului Suleiman I. A contribuit la construirea a peste 300 palate, printre care două vestite moschei la Istanbul și o alta la Adrianopol (Edirne).

Cupola impunătoare *este susținută de stâlpii din interior*

Koca Sinan și moscheea sa Selimiye de la Adrianopol

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
PICTURI ȘI SCULPTURI: pp. 20-21
ISTORIA OMULUI: pp. 26-27

Războinici și cuceritori

Marii războinici trebuiau să fie inteligenți și competenți, pentru a crea strategii de luptă și a le insufla propriilor soldați curaj în fața pericolelor. Unii au luptat pentru libertatea poporului lor, în timp ce alții au cucerit alte popoare. Chiar dacă aceștia nu au fost iubiți de dușmanii lor, li s-a recunoscut valoarea în luptă.

Războinicii, înarmați *cu spadă și arc, călăreau cai scunzi și robuști*

Steagurile sau tuiurile *erau făcute din păr de iac (bivol tibetan) sau de cal*

Armură *de piele*

Ginghis Han și-a condus armata în luptă.

TEROAREA ASIEI CENTRALE

Ginghis Han (1167-1227) a creat Imperiul Mongol, care se întindea din China până în Persia (Iranul de astăzi). Armata lui se mișca cu repeziciune și putea organiza atacuri surprinzătoare. Ginghis Han era cunoscut pentru cruzimea lui, mai ales față de popoarele cucerite. Familia sa a condus China timp de peste un secol.

Ioana d'Arc

RĂZBOINICĂ ȘI SFÂNTĂ

Ioana d'Arc (1412-1431) a fost o țărancă din Franța care credea că Dumnezeu a ales-o pentru a conduce armata țării sale împotriva englezilor, în Războiul de o Sută de Ani. După mai multe victorii, Ioana a fost luată prizonieră și arsă pe rug, ca eretică. În 1920 a fost sanctificată de Biserica Catolică.

DATE ULUITOARE

★ **Ginghis Han a devenit comandant al tribului său la numai 13 ani.**

★ **Înainte de sosirea lui Cortés, aztecii nu mai văzuseră cai.**

Hernán Cortés i-a *condus pe spanioli în cucerirea Mexicului*

Montezuma a fost ultimul *împărat aztec*

Cortés şi Montezuma

ÎNFRÂNGEREA AZTECĂ

Hernán Cortés (1585-1547) era un nobil care a iniţiat cucerirea de către spanioli a Americii Centrale şi de Sud. Cu doar 600 de soldaţi spanioli a învins puternicul Imperiu Aztec şi a cucerit Mexicul.

ALŢI MARI CONCHISTADORI

Carol cel Mare (742-814)
După supunerea Europei Occidentale, a fost încoronat împărat al Sfântului Imperiu Roman de Naţiune Germană.

Petru cel Mare (1672-1725)
Ţar (împărat) al Rusiei, i-a învins pe suedezi şi a fondat oraşul Sankt Petersburg.

Regele Shaka (1788 – cca 1828)
Sub stăpânirea lui, populaţia Zulu din Africa de Sud a reuşit să formeze un mare imperiu.

Napoleon călare

CUCERITORUL EUROPEI

Napoleon Bonaparte (1769-1821) s-a autoproclamat împărat al Franţei în 1804 şi a reuşit să cucerească aproape întreaga Europă. A fost învins în 1815 în bătălia de la Waterloo, în Belgia, de trupele engleze, olandeze, belgiene, austriece şi prusace.

Alexandru cel Mare în luptă

CONSTRUCTORUL UNUI IMPERIU

Alexandru cel Mare (356-323 î.Hr.) a fost regele Macedoniei, care includea nordul Greciei. În doar 10 ani, a reuşit să formeze un imperiu care se întindea până în India şi a fondat oraşul Alexandria, din Egipt. A murit otrăvit la vârsta de 33 ani.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 28-29
CĂLĂTORI ŞI EXPLORATORI: p. 13

Suveranii

De-a lungul timpului, popoarele au fost aproape întotdeauna conduse de împărați, regi sau regine. Inteligența, cruzimea sau dorința acestora de război au condiționat viețile supușilor. Dacă unui suveran îi plăceau palatele impunătoare sau voia să pornească la război, poporul era obligat să plătească pentru toate acestea. Conducătorul ideal trebuia să fie puternic și onest și să păstreze pacea și ordinea.

Nave engleze și olandeze în călătorie spre Japonia

Spadă de samurai *folosită în timpul ceremoniilor*

Tokugawa Ieyasu îi acordă lui William Adams titlul de samurai.

Adams este singura *persoană fără naționalitate japoneză care a obținut titlul de samurai (războinic japonez).*

K'ang-hsi

UN JAPONEZ ENERGIC

Tokugawa Ieyasu (1542-1616) a pus capăt unui secol de războaie civile și a unificat Japonia în 1603. L-a recompensat generos pe englezul William Adams, care a construit în Japonia primele nave în stil occidental. Familia Tokugawa a condus țara până în anul 1868.

ÎMPĂRATUL ERUDIT,

K'ang-hsi (1654-1722) a condus China timp de peste 60 ani și și-a extins imperiul cucerind Taiwanul, Tibetul, Mongolia și Turchestanul. K'ang-hsi era interesat de știință și și-a însărcinat savanții să scrie o enciclopedie de 5 000 de volume.

DATE ULUITOARE

★ **Regina Elisabeta deținea o garderobă personală de 3 000 piese de îmbrăcăminte.**

★ **Marele Mogul avea o bibliotecă enormă, dar nu știa să citească.**

ALŢI MARI SUVERANI

Carol al V-lea de Habsburg - Quintul (1500-1558)
A domnit în Spania, Italia, Austria, Ţările de Jos şi în coloniile americane.
Se spune că sub stăpânirea lui soarele nu răsărea niciodată.

Ecaterina a III-a cea Mare (1729-1796)
Ţarină a Rusiei, a extins graniţele imperiului şi a domnit inspirându-se din noile idei ale lumii europene.

Petru al II-lea (1825-1891)
Ajuns împărat al Braziliei la doar 5 ani, a încurajat poporul să studieze şi a abolit sclavia.

A GUVERNA ÎN SPLENDOARE

Akbar (1542-1605), mai cunoscut drept Marele Mogul, a dublat teritoriul Imperiului Mogul (India), cucerind Guyaratul, Bengalul şi alte teritorii. A poruncit să se construiască un oraş splendid la Fatehpur Sikri. Marele Mogul era musulman, dar la curtea sa erau primiţi şi creştinii. S-a căsătorit cu o prinţesa hindusă şi a permis supuşilor să practice religia dorită.

Marele Mogul călare

MAREA REGINĂ A ANGLIEI

Elisabeta I (1533-1603) a condus Anglia timp de 45 ani şi a reuşit să calmeze marile controverse religioase între protestanţi şi catolici. A încurajat călătoriile pe mare, pentru a explora noi teritorii şi a aduce în Anglia bogăţiile din alte ţări. Căpitanul Francis Drake, de exemplu, s-a întors dintr-o călătorie reuşită în America Centrală cu un vas plin cu aur şi condimente.

Încoronarea reginei Elisabeta I

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
LOCURI CELEBRE: pp. 46-49

Liderii politici: Asia Continentală şi Japonia

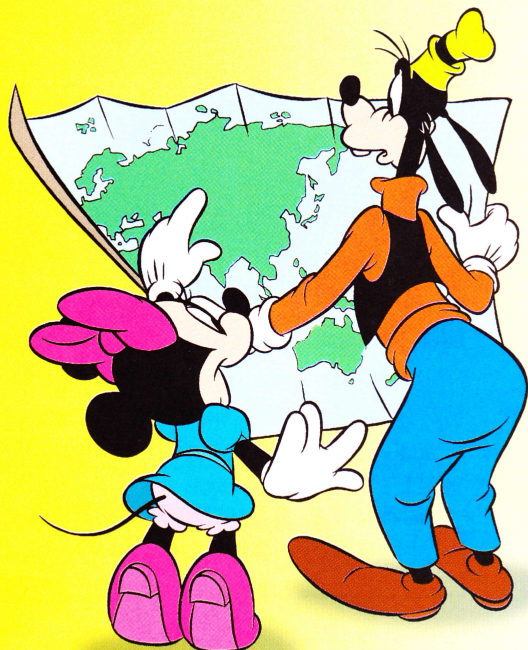
În secolul al XVIII-lea, în Asia au avut loc mari schimbări. Multe națiuni și-au cucerit independența față de puterile europene sub dominația cărora se aflau. Dar tradițiile Asiei au fost puse în pericol de războaie, comerț și de dezvoltarea noilor tehnologii.

Liderii câtorva dintre aceste țări, în anii marilor schimbări, aveau experiențe și culturi diferite. Unii dintre ei, precum Deng Xiaoping, erau soldați. Alții, ca Jinnah și Gandhi, erau avocați. Gandhi purta îmbrăcămintea simplă a indienilor săraci.

Gandhi, reformatorul Indiei, *a purtat întotdeauna haine specifice păturii sărace a populației*

Mahatma Gandhi conduce un marș de protest – *Marșul Sării.*

MAESTRU ȘI OM DE INSPIRAȚIE INDIAN

Mohandas Karamchand (Mahatma) Gandhi (1869-1948) a condus lupta de eliberare a Indiei de sub dominația britanică, demonstrând că și un om simplu poate dobândi independența prin mijloace pacifiste, precum marșurile și greva foamei. Adepții săi l-au numit Mahatma („suflet mare"). Gandhi a fost asasinat de un ucigaș plătit de origine hindusă.

În 1930, Gandhi şi-a *condus poporul într-un marş de protest împotriva taxei pe sare impuse de guvernul britanic*

Mohammed Ali Jinnah

PĂRINTELE FONDATOR AL PAKISTANULUI

Mohammed Ali Jinnah (1876-1948) a iniţiat o campanie de creare a unei naţiuni separate pentru musulmanii indieni. Când a fost fondat Pakistanul, în august 1947, Jinnah a devenit primul conducător al ţării. A murit după numai un an, epuizat de greutăţile pe care le-a avut de înfruntat în timpul Războiului de Independenţă.

ALŢI MARI CONDUCĂTORI DIN ASIA CONTINENTALĂ ŞI DIN JAPONIA

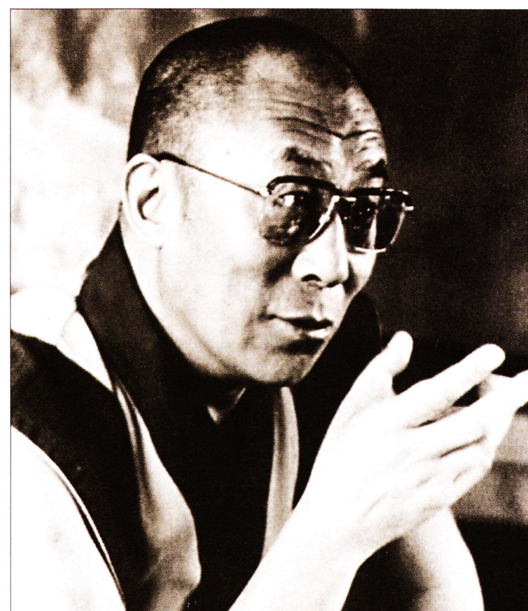
Jawaharlal Nehru (1889-1964) a luptat alături de Gandhi pentru independenţa Indiei şi a devenit prim-ministru al acestei ţări.

Sun Wen (1866-1925) Cunoscut ca Sun Yat-sen, a fondat Republica Chineză în 1911.

Shigeru Yoshida (1878-1967) Diplomat japonez, a reconstruit Japonia după al Doilea Război Mondial şi a făcut din aceasta un stat democratic.

Mao Tzedung (1893-1976) Preşedinte al Republicii Populare Chineze din 1949 până la sfârşitul vieţii, a adus mari schimbări în această ţară prin intermediul unui guvern comunist.

Al XIV-lea Dalai-Lama a obţinut Premiul Nobel pentru Pace în 1989

DALAI-LAMA

Tenzin Gyatso, al XIV-lea Dalai-Lama (şef suprem al budismului tibetan), a trăit în exil în India din 1959, când China a ocupat Tibetul. În 1989, a primit Premiul Nobel pentru Pace pentru că s-a împotrivit folosirii violenţei în timpul războiului de eliberare a ţării sale.

Deng Xiaoping

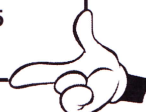

REFORMATORUL CHINEZ

Deng Xiaoping (1904-1997) a fost unul dintre cei mai fideli colaboratori ai lui Mao. În fruntea Partidului Comunist Chinez în anii 1980, a contribuit la modernizarea treptată a ţării.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 24-25
ISTORIA OMULUI: pp. 54-55

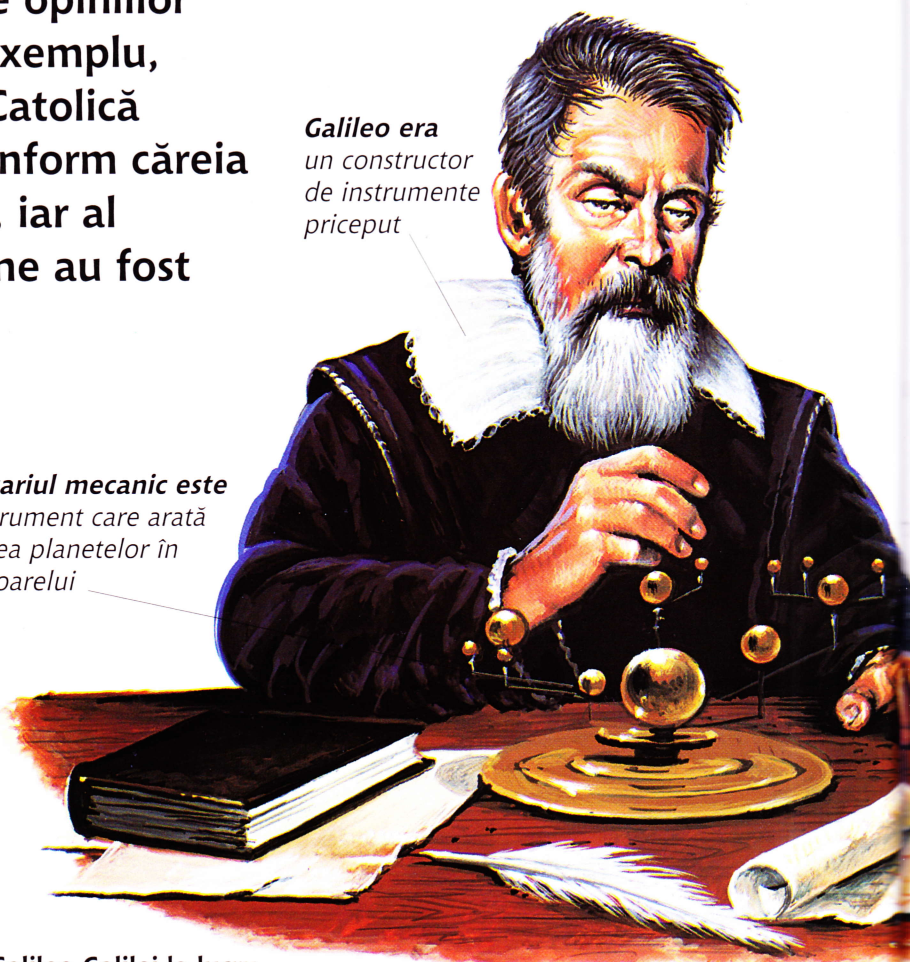

Oameni de știință

De-a lungul secolelor, anumite personalități au muncit din greu pentru a răspunde întrebărilor despre lume, univers și natura lucrurilor care ne înconjoară. Teoriile lor erau adesea contrare opiniilor comune. Galileo și Darwin, de exemplu, au intrat în conflict cu Biserica Catolică pentru că primul nega teoria conform căreia Terra ar fi în centrul universului, iar al doilea pe aceea că ființele umane au fost create într-o secundă.

ASTRONOMUL ITALIAN

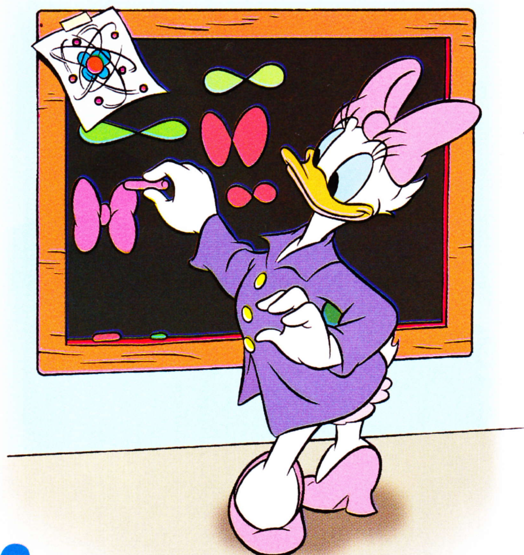
Galileo Galilei (1564-1642) a fost un om de știință care a studiat stelele cu ajutorul primului telescop, perfecționat chiar de el. A confirmat că Pământul se învârte în jurul Soarelui și a explicat că mareele sunt cauzate de mișcările Lunii.

Galileo era *un constructor de instrumente priceput*

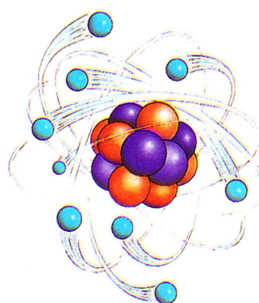
Planetariul mecanic este *un instrument care arată mișcarea planetelor în jurul Soarelui*

Galileo Galilei la lucru

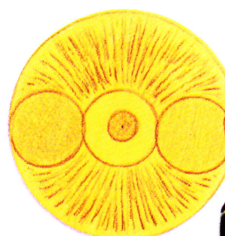

PRIMUL OM DE ȘTIINȚĂ „ATOMIC"

John Dalton (1766-1844), un chimist englez, a fost primul care a calculat greutatea atomului, cea mai mică parte a unui element chimic. Deși unele din calculele sale s-au dovedit ulterior a fi greșite, descoperirile lui au contribuit în mod semnificativ la transformarea chimiei într-o știință exactă.

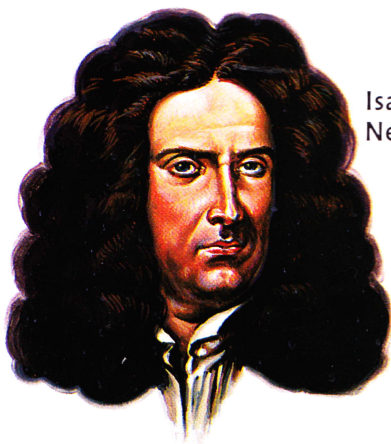
Schema modernă a atomului

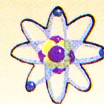
John Dalton și versiunea sa de schemă a atomului

ALŢI MARI OAMENI DE ŞTIINŢĂ

Charles Darwin (1809-1882)
Englezul Darwin a formulat teoria evoluţiei speciilor, explicând că toate formele de viaţă s-au dezvoltat pe parcursul a milioane de ani din organisme elementare.

Marie Curie (1867-1934)
Născută în Polonia, Marie Curie a trăit în Franţa, unde a studiat radioactivitatea. A descoperit două elemente chimice, poloniul şi radiul, şi a fost primul om de ştiinţă căruia i-au fost decernate două Premii Nobel.

DESCOPERITORUL FORȚEI GRAVITAȚIEI

Sir Isaac Newton (1642-1727) a fost un matematician și astronom englez. Observând merele care cădeau dintr-un copac, a dezvoltat teoria gravitației. A descoperit, de asemenea, că lumina Soarelui este formată din mai multe culori și a inventat o nouă ramură a matematicii, care a fost numită „calcul infinitezimal".

DATE ULUITOARE

★ **În 1633, Biserica Catolică l-a condamnat pe Galileo pentru convingerea sa că planetele se rotesc în jurul soarelui. Abia în anul 1992 Biserica și-a recunoscut greșeala.**

Galileo a scris *multe cărți despre descoperirile sale*

Zhang Heng și seismograful său

ORBITA PLANETELOR

Johannes Kepler (1571-1630) a fost un astronom german. A descoperit că planetele nu se rotesc în jurul Soarelui într-un cerc perfect, ci realizând un parcurs oval numit elipsă. Kepler a demonstrat și că planetele se mișcă mai repede pe măsură ce se apropie de Soare.

PRIMUL OM DE ȘTIINȚĂ CHINEZ

Zhang Heng (78-139 d.Ch.) a fost primul care a explicat fenomenul dispariției Lunii în timpul unei eclipse și a creat primul seismograf, un aparat pentru identificarea cutremurelor.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
ŞTIINȚA ÎN JURUL NOSTRU: pp. 28-29
SPAȚIUL COSMIC: p. 10

Mari inventatori

Alessandro Volta și bateria

Unele dintre cele mai importante invenții din lume, precum roata și cuiul, sunt lucruri atât de vechi încât nu știe nimeni cine le-a creat; îi cunoaștem însă pe creatorii invențiilor cele mai recente. Cu toate acestea, nu este întotdeauna ușor de stabilit cine a inventat ceva. O mare parte dintre aparatele folosite astăzi au fost „inventate” de mai multe persoane, fiecare aducând mici îmbunătățiri.

EXPERTUL ÎN ELECTRICITATE

Fizicianul Alessandro Volta (1745-1827) a inventat în anul 1799 bateria, numită, după numele său, voltaică. A așezat unul peste altul două discuri de cupru și zinc, separate de bucăți de material textil îmbibate cu soluție acidă. Legând primul disc de ultimul, se producea un flux de curent electric.

UN INVENTATOR PRODUCTIV

Americanului Thomas Alva Edison (1847-1931) îi datorăm peste 1 000 invenții, dintre care unele au schimbat lumea pentru totdeauna. Printre acestea, becul electric și fonograful.

Thomas Alva Edison în laboratorul său

***Edison își breveta** invențiile, pentru ca alții să plătească dacă doreau să îi folosească ideile*

***Becul electric era format** dintr-un filament în interiorul unui glob de sticlă din care fusese scos tot aerul*

***Fonograful, instrumentul** care permitea înregistrarea sunetelor*

ALŢI MARI INVENTATORI

Pi Sheng (sec. al XI-lea)
Între anii 1041 şi 1048, chinezul Pi Sheng a inventat primul sistem de imprimerie mobilă. Cuvintele, sculptate în mici blocuri de lemn, erau inserate într-un cadru pentru a forma propoziţii şi, deci, imprimate. Apoi cuvintele puteau fi separate şi blocurile reutilizate.

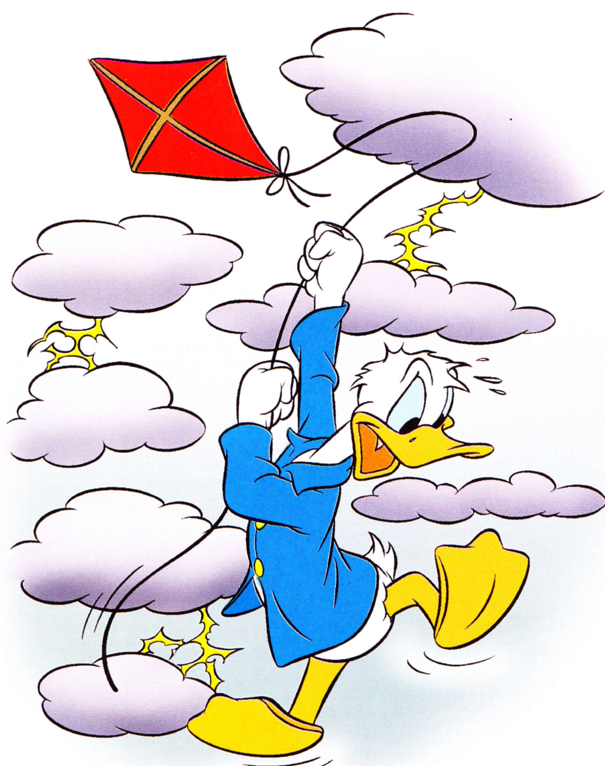
Alfred Nobel (1833-1896)
Inventatorul sudez al dinamitei, Alfred Nobel a fost atât de tulburat de faptul că munca lui putea cauza atâta distrugere încât, înainte de a muri, a dorit ca averea lui să fie folosită pentru finanţarea Premiilor Nobel, decernate în fiecare an pentru literatură, chimie, fizică, medicină şi pace.

James Watt

MAESTRUL ABURULUI

James Watt (1736-1819) a fost un inginer scoțian care, la început, a fost constructor de instrumente matematice și a perfecționat, cu mare succes, mașina cu aburi. Aceasta l-a îmbogățit la o vârstă înaintată.

Zmeul atrăgea electricitatea, care era condusă de-a lungul firului ud până la o cheie

Benjamin Franklin înalță un zmeu în timpul unei furtuni.

Electricitatea era descărcată din cheie sub formă de scântei

OM POLITIC ȘI INVENTATOR

Benjamin Franklin (1706-1790), cunoscut om politic și inventator, a mers la școală doar doi ani. Înălțând un zmeu în timpul unei furtuni, el a demonstrat că fulgerele produc curent electric. Mai târziu, a inventat paratrăsnetul, o tijă de metal care protejează clădirile de fulger.

DATE ULUITOARE

★ **Edison credea că fonograful său se folosește la dictarea scrisorilor. Probabil, având un auz slab, nu credea că se poate folosi pentru a înregistra și a asculta muzică.**

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
MARILE INVENȚII: pp. 18, 28, 33
MIJLOACE DE TRANSPORT: pp. 24-25, 46-47

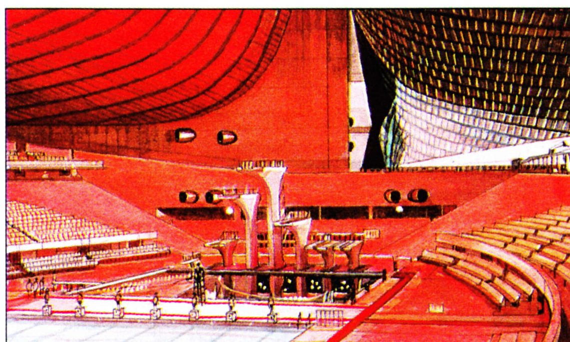
Ingineri și arhitecți

Fără ingineri și arhitecți, lumea ar fi foarte diferită. Inginerii proiectează mașini și construiesc poduri, străzi și baraje. Arhitecții proiectează clădiri impunătoare, încercând să folosească cel mai bine spațiul, fără a neglija estetica. Și unii, și alții trebuie să știe să folosească metalele, piatra și alte materiale pentru a realiza construcții solide și funcționale. Inovațiile tehnologiei le permit să experimenteze idei noi.

Isambard Kingdom Brunel

Brunel a fost unul *dintre cei mai mari ingineri din vremea sa*

Stadionul Olimpic din Tokio, proiectat de Kenzo Tange

MARELE INGINER ENGLEZ

Isambard Kingdom Brunel (1806-1859) a construit în Marea Britanie tuneluri, poduri și căi ferate, dar a devenit celebru pentru construirea lui Great Eastern (1859), care vreme de mulți ani a fost cel mai mare pachebot (vapor transoceanic de pasageri) din lume.

STRUCTURI EXTRAORDINARE

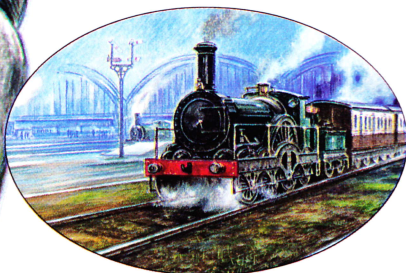
Arhitectul japonez Kenzo Tange (născut în 1913) a devenit celebru pentru construirea stadioanelor proiectate pentru Jocurile Olimpice din 1964. Tange s-a folosit de ingineria modernă pentru a crea structuri imense în formă de tendoane.

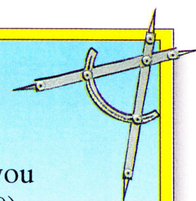
DATE ULUITOARE

★ **Brunel a testat un motor de tren acționat cu aer comprimat, dar a trebuit să renunțe, pentru că supapele de piele ale conductelor de aer erau roase de șoareci.**

Lanțurile de ancorare la doc ale lui Great Eastern

Trenul lui Brunel pe o cale ferată

ALŢI MARI INGINERI ŞI ARHITECŢI

Henry Ford (1863-1947) Fondator al companiei americane de automobile, Ford a inventat linia de montaj la scară industrială, folosită azi în fabrici.

Frank L. Wright (1867-1959) Acest arhitect din Statele Unite a proiectat câteva dintre clădirile cele mai originale ale vremurilor noastre.

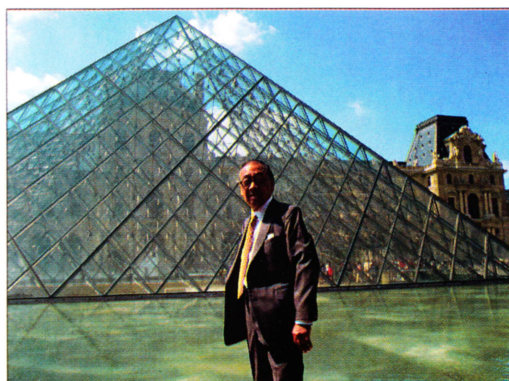
Zhan Tianyou (1861-1919) A construit prima cale ferată din China şi, în 1909, a finalizat calea ferată care leagă Beijingul de Zhangjiakouin.

SCULPTURA DIN CIMENT

Oscar Niemeyer (născut în 1907) este arhitectul care a proiectat Brasilia, noua capitală administrativă a Braziliei, țara lui natală. Niemeyer este celebru deoarece, pentru clădirile sale, folosește cimentul ca să creeze forme fascinante, de exemplu sculpturi. A colaborat și la proiectul pentru Palatul Națiunilor Unite de la New York.

Brasilia, capitala modernă a Braziliei

Pei în fața piramidei sale de la Luvru

CREATORUL UNOR FORME NOI

Arhitectul spaniol Antoni Gaudí (1852-1926) a proiectat clădiri neobișnuite, inspirându-se din natură. A creat astfel structuri asemănătoare cu valurile mării și vârtejurile de nisip. A murit înainte de a termina construcția celebrei catedrale *Sagrada Familia* din Barcelona, care nici astăzi nu este finalizată.

Catedrala *Sagrada Familia*

Antoni Gaudí

PALATE SPECTACULOASE

Arhitectul american Ming Pei (născut în China în 1917) a creat câteva dintre palatele cele mai spectaculoase ale secolului al XX-lea. Printre ele, minunatul edificiu al Băncii Chinei din Hong Kong și intrarea în formă de piramidă a Muzeului Luvru din Paris.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
LOCURI CELEBRE: pp. 36-37
MARILE INVENȚII: pp. 25-26

Pionierii zborului

În primele sale tentative de zbor, omul a încercat să imite păsările. Apoi, s-au inventat montgolfierele (baloanele de zbor inventate de frații Montgolfier), care erau însă duse de vânt, și planoarele, care înfruntau curenții de aer. Frații Wright au reușit primul zbor cu un aeroplan cu motor în anul 1903 și de atunci avioanele au continuat să se îmbunătățească. În 1919, John Alcock și Arthur Whitten Brown au traversat Oceanul Atlantic (de la Saint John, din Terranova, la Clifden în Irlanda) în 16 ore, cu un zbor fără escale. Astăzi, avioanele supersonice acoperă aceeași distanță în doar 3 ore.

14 bis *zbura cu* *coada înainte*

***14 bis* al lui Santos-Dumont, primul aeroplan care a zburat în Europa**

PRIMUL DIN EUROPA

Inventatorul brazilian Alberto Santos-Dumont (1873-1932) a construit un balon dirijabil cu hidrogen și s-a înălțat în zbor, înconjurând Turnul Eiffel din Paris. Începând din 1903, a fost interesat de aeroplane și trei ani mai târziu a reușit primul zbor aerian european, cu un avion a cărui structură amintea de aceea a unui deltaplan, făcut din pânză și bambus, numit *14bis*.

Joseph Montgolfier (1740-1810) **Jacques Montgolfier (1745-1799)**

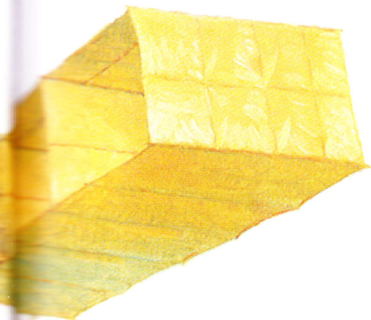
PRIMII AERONAUȚI

În 1783, un balon cu aer cald construit de doi frați francezi, Joseph și Jacques Montgolfier, s-a înălțat în zbor de la Versailles, Franța. Balonul adăpostea doi bărbați și a acoperit o distanță de opt kilometri. A fost primul zbor reușit de om.

Avionul era un *Lockheed Vega cu un singur motor*

Amelia Earhart după zborul transatlantic din 1932

Modelele de avion există de când există și zborul

DATE ULUITOARE

★ Atunci când Charles Lindbergh a stabilit recordul de zbor transatlantic, nu putea vedea în față, din cauza rezervoarelor de combustibil suplimentare.

Amelia Earhart a devenit *una dintre personalitățile americane cele mai cunoscute în anii 1930*

AVIATOAREA PIONIERĂ

Pilotul american Amelia Earhart (1898-1937) a fost prima femeie care a traversat Oceanul Atlantic în zbor ca pasager și, apoi, ca pilot unic. În 1937 a încercat să facă turul lumii în zbor, dar a dispărut deasupra Oceanului Pacific.

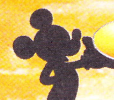
ALŢI MARI PIONIERI AI ZBORULUI

George Cayley (1773-1857)
În 1853, acest inventator englez a conceput primul planor care putea transporta oameni.

Fraţii Wright
Americanii Orville (1871-1948) şi Wilbur (1867-1912) Wright au construit în 1903 *Flyer*, primul avion care putea să zboare prin forţă proprie.

Charles Lindbergh (1902-1974)
American, în 1927 a efectuat primul zbor transatlantic fără escală de la New York la Paris.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARILE INVENȚII: pp. 20-21
MIJLOACE DE TRANSPORT: pp. 34-35

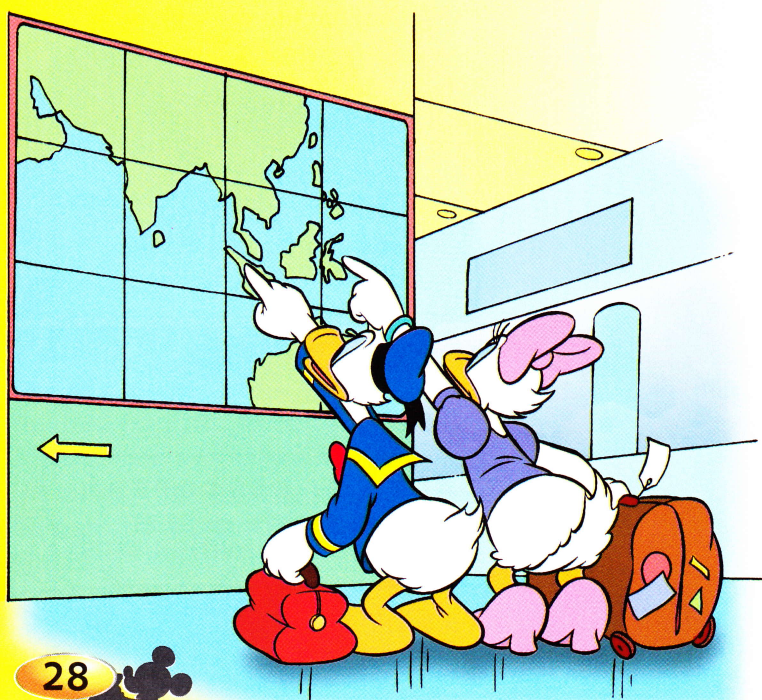

Liderii politici: sud-estul Asiei

Sud-Estul Asiei este una dintre cele mai mari răscruci de drumuri din lume, unde se amestecă popoare și limbi diferite. Aproape toate țările din regiune au avut o dezvoltare rapidă începând din anii 1960.

Este o zonă bogată în minerale și materii prime, precum cauciucul, cositorul, petrolul și lemnul. În secolele trecute, europenii soseau pe aceste meleaguri pentru a face comerț și, apoi, pentru a le cuceri. În secolul al XX-lea, națiunile din sud-estul Asiei au redevenit independente, iar liderii lor le-au modernizat, fără a renunța însă la tradiții.

Aung San Suu Kyi și tatăl său

LUPTA PENTRU O BIRMANIE LIBERĂ

Generalul Aung San (1916-1947) a condus Birmania, astăzi Myanmar, în lupta împotriva englezilor. Fiica lui, Aung San Suu Kyi (născută în 1945), implicată în campaniile pentru democratizarea țării, a fost ținută în arest la domiciliu de către guvernul militar din Myanmar din 1989 până în 1995. În 1991 a obținut Premiul Nobel pentru Pace.

Ho Și Min

VIETNAMUL UNIT

Ho Și Min (1890-1969) a condus poporul vietnamez în lupta împotriva japonezilor, a francezilor și a americanilor, pentru a pune capăt diviziunilor din țara sa. Când, în 1976, s-a reușit reunificarea Vietnamului de Nord cu Vietnamul de Sud, Saigon a fost numit Orașul lui Ho Și Min, în onoarea liderului comunist.

UN MARE CONDUCĂTOR DIN THAILANDA

Regele Chulalongkorn (1853-1910), cunoscut și ca Phrachunlachomklao, a contribuit la transformarea Siamului, Thailanda de azi, într-o țară modernă. A abolit sclavia, a poruncit să se construiască școli și căi ferate și a introdus telegraful. Guvernarea sa puternică menține Siamul independent față de dominația occidentală.

Regele Siamului, Chulalongkorn

Chulalongkorn purta *și îmbrăcăminte occidentală, și tradițională*

ALŢI MARI LIDERI DIN SUD-ESTUL ASIEI

Ahmed Sukarno (1901-1970)
A fost primul preşedinte al Indoneziei independente.

Lee Kuan Yew (născut în 1923)
Prim-ministru timp de 31 ani, Lee Kuan Yew a făcut din Singapore una dintre cele mai bogate naţiuni ale lumii.

Mahathir bin Mohammad (născut în 1925)
Prim-ministru al Malayeziei din 1981, a condus ţara într-o epocă de modernizare rapidă.

Corazon Aquino și susținătorii săi, în timpul unei campanii electorale

PRIMA FEMEIE PREȘEDINTE

Corazon Aquino (născută în 1933) s-a căsătorit cu Benigno Aquino, care s-a opus regimului dictatorial al lui Ferdinando Marcos în Filipine. Benigno a fost asasinat, dar „Cory" a participat la destituirea lui Marcos și a devenit prima femeie președinte a Filipinelor.

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 32-35

Mari maeștri

Marii maeștri au jucat un rol fundamental: au transmis învățături legate de problemele lumii și au arătat oamenilor cum să trăiască și să muncească împreună în armonie. Cei mai importanți și-au demonstrat înțelepciunea dând exemplu cu propria viață. Unii au scris cărți pentru a-și explica credința, alții au transmis discipolilor propriile cunoștințe pentru a le răspândi în toată lumea. Și astfel, învățătura lor a ajuns până la noi.

FONDATORUL BUDISMULUI

Buddha, sau „Iluminatul", a fost un prinț indian pe nume Siddharta Gautama născut în Nepal (cca. 560 – 480 î.Hr.), care și-a abandonat familia și toate bogățiile în căutarea adevărului. A predicat că fericirea înseamnă să te mulțumești cu ceea ce ai.

Călugărițele și *călugării budiști îmbracă lungi tunici portocalii*

Călugăr budist în meditație

PIONIERA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PENTRU COPII

Maria Montessori (1870-1952) a fost prima femeie din Italia care a obținut licența în medicină. S-a specializat în a ajuta copiii să învețe mai ușor la școală. Astăzi, metoda sa de studiu, bazată pe experiența directă, s-a răspândit în toată lumea.

Maria Montessori împreună cu o elevă

Maimonide

UN RABIN INFLUENT

Filosoful evreu Maimonide (1135-1204) a trăit în Egipt, unde a devenit un medic vestit.
A demonstrat că se poate crede fie în știință, fie în religie. Evreii îi studiază și astăzi învățăturile.

DATE ULUITOARE

★ **Aristotel a copiat poemul grecesc *Iliada* și l-a dăruit ilustrului său elev, Alexandru cel Mare, care purta mereu manuscrisul asupra sa.**

ALŢI MARI MAEŞTRI

Aristotel (384-322 î.Hr.) A fost unul dintre cei mai importanţi filosofi ai Greciei Antice şi a predicat că, pentru a rezolva problemele, trebuie studiate datele reale.

Sfântul Apostol Paul (10-67 d.Hr.) A trăit călătorind şi propovăduind cuvântul lui Iisus. A scris şi scrisori către comunităţile creştine pe care nu a reuşit să le viziteze.

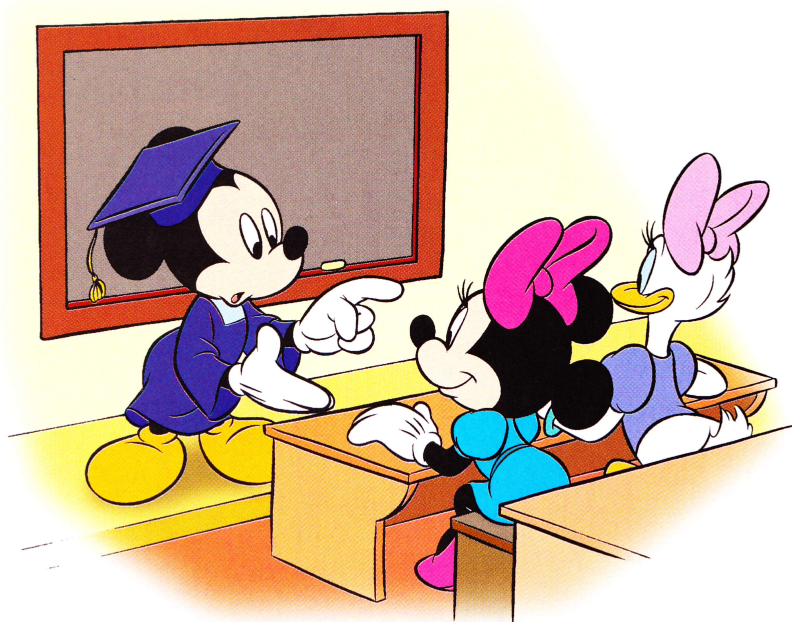
J.-J. Rousseau (1712-1778) Filosof şi personalitate pedagogică importantă, a optat pentru libertatea copilului de a-şi dezvolta propria natură.

MARELE FILOSOF CHINEZ

Confucius (551-479 î.Hr.) a trăit într-o perioadă de războaie și s-a luptat pentru a învăța poporul că guvernele trebuie să aducă pacea și ordinea în propriile țări. Considera că acest lucru ar fi posibil dacă fiecare ar învăța să fie amabil, atent și respectuos cu semenii săi.

Confucius predicând pentru doi dintre învățăceii săi

Mulți discipoli ai *lui Confucius erau tineri nobili sau funcționari*

Confucius a predicat pentru *aproximativ 3 000 discipoli sau învățăcei, care i-au răspândit învățăturile*

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
ISTORIA OMULUI: pp. 19, 26
PICTURI ŞI SCULPTURI: pp. 32-33

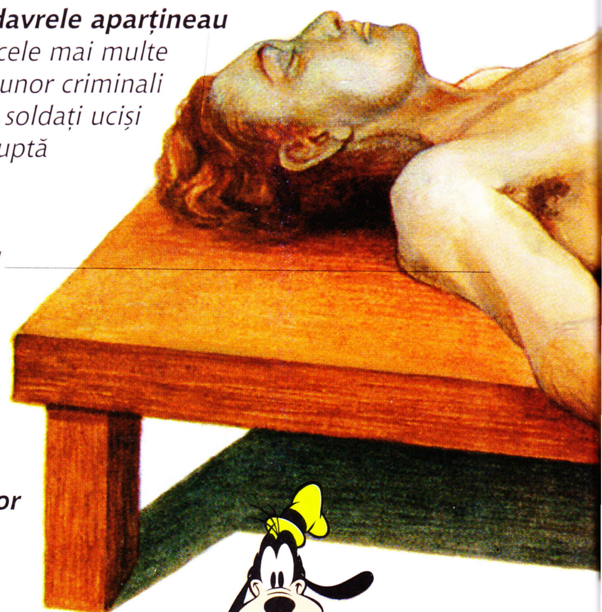
Pionierii medicinii

În trecut, chiar și micile accidente, precum o rană sau o fractură, puteau fi mortale. Bolile distrugeau orașe întregi și mulți copii mureau în primii ani de viață. Înainte de secolul al XX-lea, doctorii nu dispuneau de multe medicamente pentru îngrijirea afecțiunilor, dar descoperirea penicilinei în 1928 a oferit posibilitatea de a vindeca numeroase boli. De-a lungul secolelor, medici și oameni de știință au descoperit cauzele multor maladii și metode de vindecare a acestora.

PIONIERUL ANATOMIEI

Născut în Belgia, Andrea Vesalio (1514-1564) a fost medicul a doi regi și pionier în studiul anatomiei. Făcea cercetări secționând cadavre și notând tot ce observa. Studiile sale le-au fost de mare ajutor tuturor medicilor și chirurgilor.

Andrea Vesalio desenează un corp

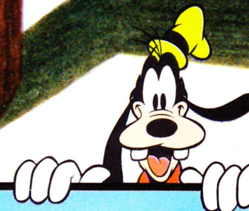

Louis Pasteur, în laboratorul său

CEL CARE A DESCOPERIT MICROBII

Marele om de știință francez Louis Pasteur (1822-1895) a demonstrat că germenii și bacteriile deteriorează alimentele și provoacă multe boli. A inventat vaccinurile pentru a proteja oamenii și animalele de boli mortale, precum antraxul și turbarea.

DATE ULUITOARE

★ Pe vremea lui Vesalio, chirurgii foloseau cărți scrise cu 1 000 ani înainte.

★ Pasteur a demonstrat că este mai sănătos să bei lapte reîncălzit. Acest procedeu a fost numit pasteurizare.

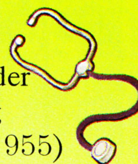
PĂRINTELE MEDICINII GRECEȘTI

Hipocrat (460-cca. 377 î.Hr.) a fost primul medic savant din Europa. Înainte de el, bolile erau considerate pedepse divine. În școala-spital înființată de el pe insula Cos, în Grecia, Hipocrat a predat teoria conform căreia corpul uman este străbătut de patru umori: sângele, flegma, bila galbenă, bila neagră – când acestea sunt în echilibru, suntem sănătoși.

Hipocrat, părintele medicinii

ALŢI MARI MEDICI

Ibn Sina (980-1037 d.Hr.) Cunoscut în Europa sub numele de Avicenna, acest savant persan a scris o enciclopedie medicală care a fost folosită timp de 600 ani.

William Harvey (1578-1657) Studiind animalele, acest medic englez a demonstrat că inima pompează sângele în tot corpul.

Alexander Fleming (1881-1955) Acest savant scoţian a descoperit penicilina, un antibiotic care a permis salvarea a milioane de oameni.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
MARILE INVENȚII: pp. 42-43
CUM FUNCȚIONEAZĂ: pp. 52-53

Misionari și binefăcători

În istorie, au existat persoane care și-au dedicat viața întrajutorării aproapelui: suverani care au încercat să îmbunătățească viața propriilor supuși, oameni de afaceri care și-au cheltuit banii pentru a construi școli, biblioteci și spitale. Staruri de cinema, campioni sportivi și alte persoane publice și-au pus în pericol renumele pentru a atrage atenția lumii asupra bolilor sau a calamităților și au colaborat la colectarea de fonduri pentru ajutorarea celor aflați în suferință.

SORA DIN CALCUTTA

Maica Tereza din Calcutta (1910-1997) s-a născut în Macedonia și, la vârsta de 12 ani, a devenit soră creștină. După ce a ajuns la Calcutta, în India, și-a dedicat viața ajutorării săracilor, bolnavilor și muribunzilor. În 1979 a primit Premiul Nobel pentru Pace.

Uniforma alb cu *albastru a Ordinului Maicii Tereza este inspirată din sari, veșmântul tipic indian*

Fetiță bolnavă, găsită *pe stradă și îngrijită într-un adăpost*

Statuia Sfântului Martin din Porres

UN SFÂNT ÎN PERU

Sfântul Martin din Porres (1579-1639) și-a petrecut întreaga viață printre săracii din Lima, în Peru. Îngrijea bolnavii și lucra ca grădinar. Mama sa era sclavă din Panama, ulterior eliberată; tatăl său era spaniol. Sfântul Martin a fost proclamat protector al tuturor raselor.

DATE ULUITOARE

★ Între 1948 și 1970, doar în centrele și coloniile înființate la Calcutta de Maica Tereza au fost salvate aproximativ 8 000 de persoane.

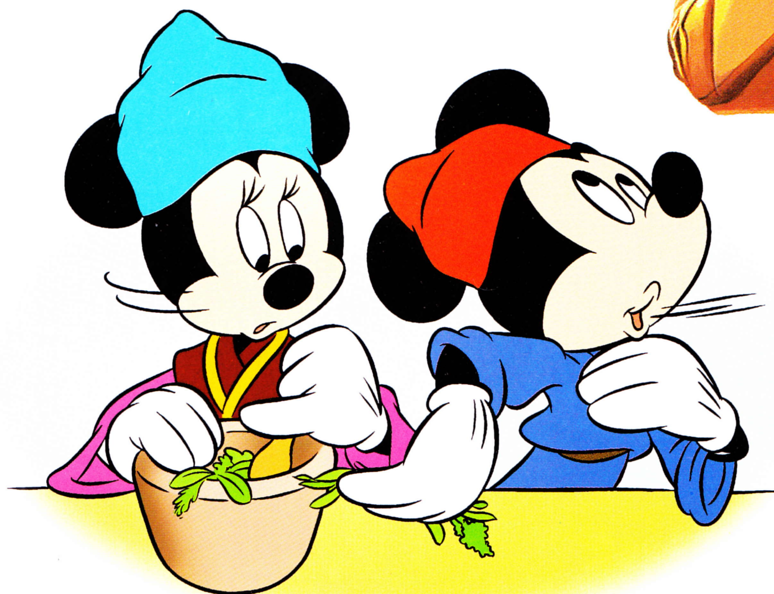

VINDECĂTORUL CHINEZ

Medicul chinez Li Shizen (1518-1593) a petrecut 27 de ani din viață călătorind și studiind pentru a învăța tot ce se poate în domeniul medicinei. A scris o enciclopedie imensă, folosită și astăzi, pentru a transmite cunoștințe despre folosirea plantelor la vindecarea bolilor.

Li Shizen mărunțește câteva plante pentru a prepara un medicament.

Florence Nightingale și sora sa

TRĂIND PENTRU ALŢII

Sfântul Francisc din Assisi (1181-1226)
Provenind dintr-o familie bogată, a renunţat la bogăţiile sale şi şi-a dedicat viaţa săracilor şi bolnavilor. Fraţii-călugări care i-au urmat exemplul se numesc franciscani.

Louis Braille (1809-1852)
Orb de la vârsta de trei ani, a inventat un sistem de scriere cu punctuleţe în relief, numit alfabetul Braille. O persoană nevăzătoare „citeşte" trecând degetele peste relief.

FATA CU LAMPA

Florence Nightingale (1820-1910), o infirmieră engleză, a organizat un spital militar în timpul Războiului din Crimeea (1854-1856); mergea pe culoare ajutând și îngrijind oamenii chiar și noaptea. Cu fondurile colectate printr-o subscripție, a deschis o celebră școală pentru surori medicale.

Maica Tereza ajută o fetiță bolnavă într-un adăpost din Calcutta

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
CORPUL UMAN: p. 54
PLANTELE: pp. 52-53

Liderii politici: Americile

Începând din anul 1500, europenii au început cucerirea teritoriilor americane, transformându-le în colonii. De la sfârșitul secolului al XVIII-lea, coloniștii s-au răsculat împotriva statelor europene și și-au instaurat propriile guverne.

În 1776, 13 colonii britanice din America de Nord s-au unit pentru a crea Statele Unite ale Americii (S.U.A.). Circa 50 ani mai târziu, coloniile sud-americane s-au despărțit de dominatorii lor spanioli și portughezi. Libertatea se cucerește, de obicei, prin conflicte violente. Cu toate acestea, Brazilia și Canada și-au cucerit independența în mod pacifist, printr-un acord.

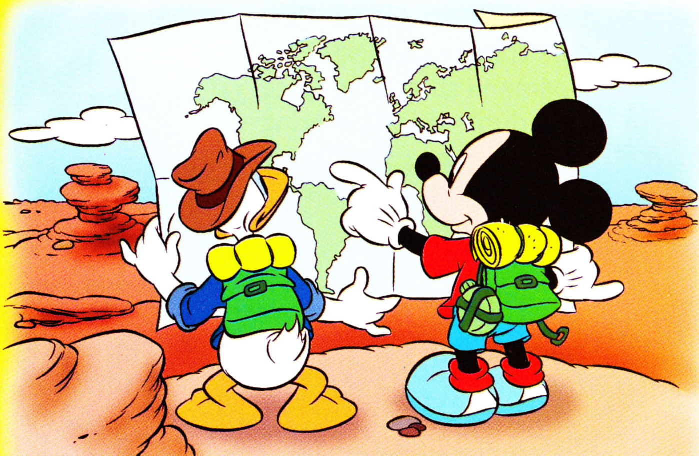
LIBERTATEA ÎN AMERICA CENTRALĂ

Născut în Venezuela, Simón Bolívar (1783-1830) a condus Războiul de Independență al Americii Centrale împotriva Spaniei și a eliberat Venezuela, Columbia, Ecuador și Peru. Bolívar dorea să facă din America Centrală o națiune unică. Bolivia i-a preluat numele.

***Ca și alți lideri** sud-americani, Bolívar era general*

***Un nou steag era simbolul** libertății pentru o nouă țară*

Simón Bolívar se implică într-o nouă luptă de independență

ALŢI MARI LIDERI

Toussaint-Louverture (1743-1803)
Născut sclav în insula Haiti, a condus o revoltă împotriva spaniolilor, englezilor şi francezilor.

José de San Martín (1778-1850)
General argentinian, a contribuit la eliberarea propriei ţări, a Republicilor Chile şi Peru de sub dominaţia spaniolă.

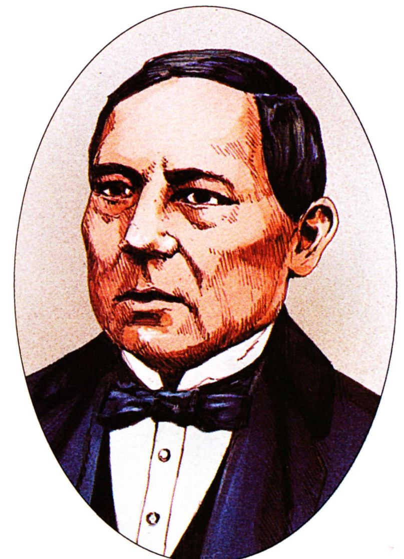
Martin Luther King salută mulțimea

UN LIDER CARISMATIC

Martin Luther King Jr (1929-1968) a fost un mare predicator și orator. A încurajat afro-americanii să participe la lupta pacifistă pentru recunoașterea acelorași drepturi ca și ale albilor. A devenit repede foarte popular, dar a fost asasinat pe când era încă tânăr. În Statele Unite este comemorat printr-o sărbătoare națională.

PREȘEDINȚII AMERICANI

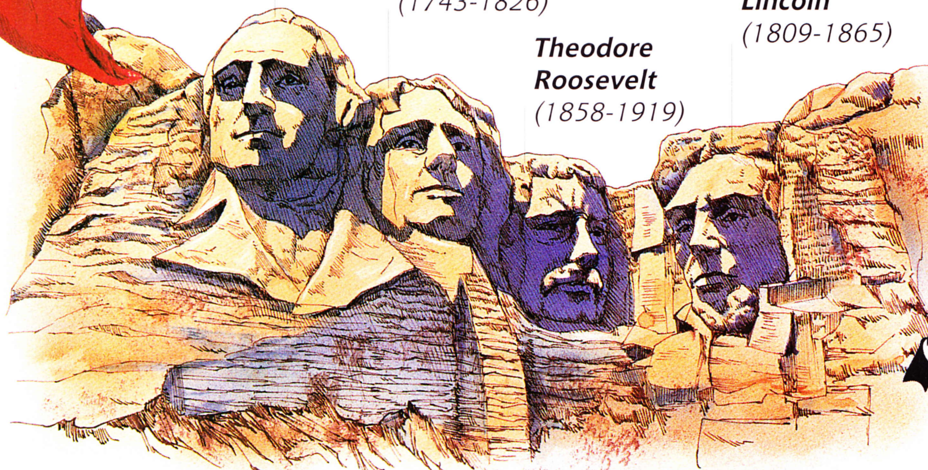
Primul președinte al Statelor Unite a fost George Washington. A condus armata care a cucerit, în 1783, independența față de Anglia. Capitala americană îi poartă numele. În statul Dakota de Sud, la Muntele Rushmore, chipurile a patru mari președinți americani au fost sculptate într-o stâncă.

Benito Juárez

PREȘEDINTELE MEXICAN

Benito Juárez (1806-1872), de origine indiană, a fost primul președinte al Mexicului. Francezii au invadat țara în 1862, iar Juárez a condus războiul prin care au fost învinși în 1867. A luptat din greu pentru a face din Mexic un stat democratic și a devenit erou național.

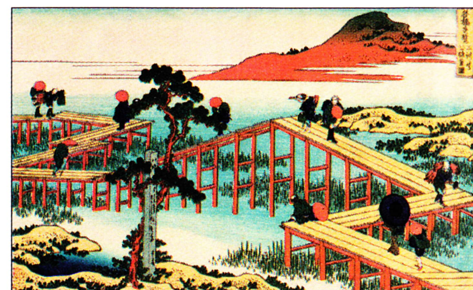

Chipurile președinților americani sculptați într-o stâncă din Muntele Rushmore

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 50-53
ISTORIA OMULUI: pp. 44-45

Mari artiști

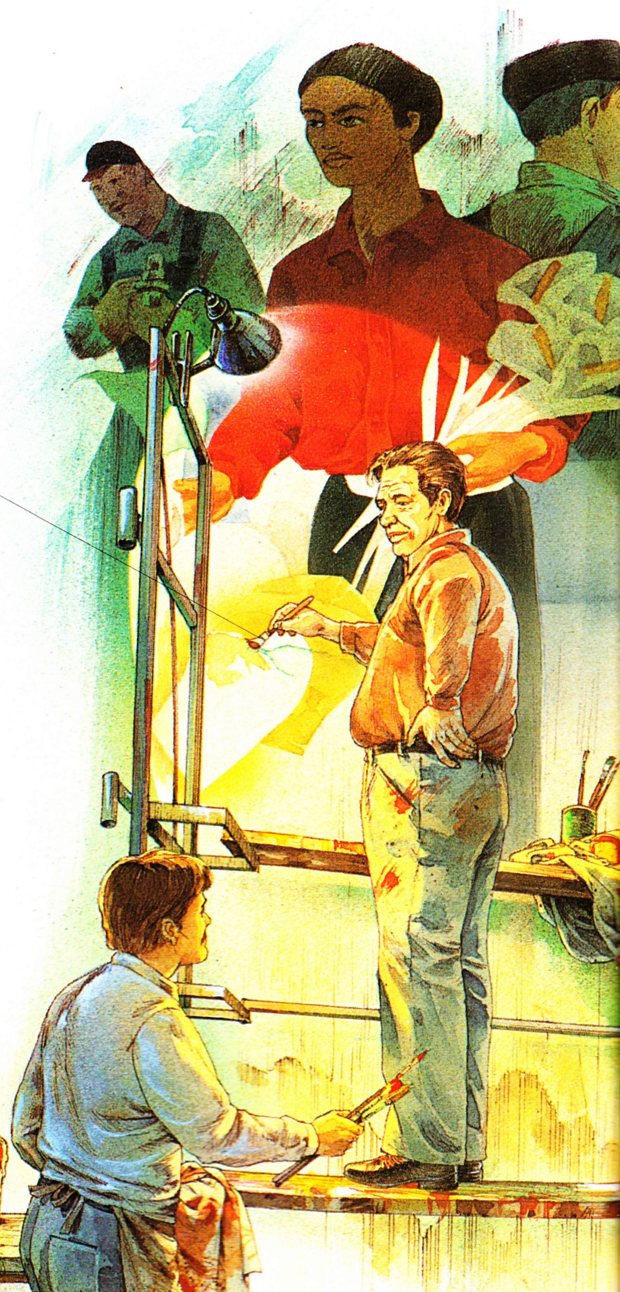
Oamenii și-au demonstrat capacitățile artistice încă din vremuri preistorice. Cele mai vechi picturi și sculpturi au fost realizate de oamenii cavernelor cu mii de ani în urmă; în timp, artiștii au încercat să își aducă operele cât mai aproape de realitate sau să dezvolte stiluri care să le poată exprima sentimentele. Cei mai vestiți artiști au descoperit noi moduri de a picta și de a sculpta și, adesea, creațiile le-au fost admirate și apreciate doar după moarte.

Xilogravura lui Hokusai, cca. 1830

MAESTRUL GRAVURILOR

Katsushika Hokusai (1760-1849) a fost unul dintre cei mai mari gravori japonezi. A devenit celebru pentru peisajele sale, iar opera lui a influențat puternic arta europeană.

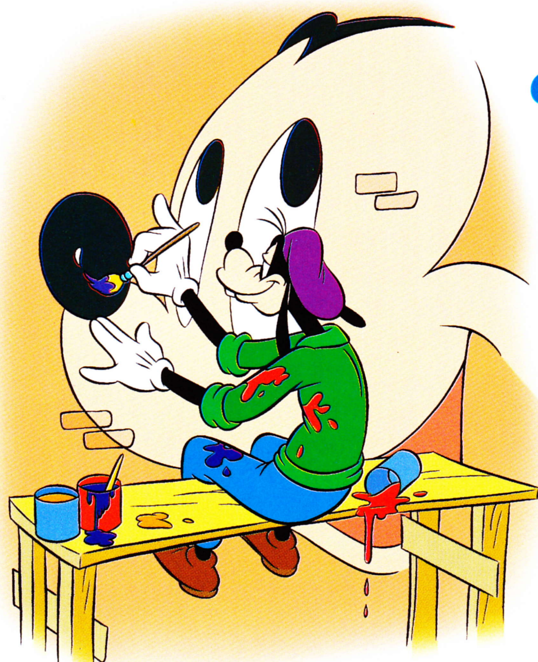
Picturi deosebite *pentru executarea de desene murale*

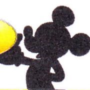

PICTORUL DE FRESCE

Diego Rivera (1886-1957) a realizat mari fresce (picturi pe pereți) care descriau istoria și viața cotidiană din Mexic. Îi plăcea în special să picteze în culori vii indienii și mexicanii de rând. Cele mai importante fresce ale sale se găsesc la Palatul Național din Ciudad de México.

Diego Rivera lucrând la o frescă

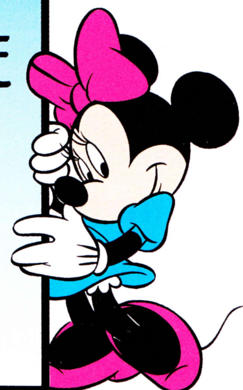
Un episod din Viața Sf. Francisc pictată de Giotto la Assisi

PICTOR ȘI ARHITECT

Toscanul Giotto (1267-1337), elev al lui Cimabue, s-a inspirat din istoria biblică și din viețile sfinților în frescele de la Assisi, Padova, Florența. Personajele sale sunt grandioase și dramatice, ca și cum ar fi sculptate tridimensional. A proiectat în 1334 clopotnița Santa Maria del Fiore din Florența.

DATE ULUITOARE

★ **Pe lângă faptul că era un mare sculptor, pictor, arhitect și autor a peste 300 de poezii, Michelangelo a proiectat și o fortăreață capabilă să reziste la lovituri de tun.**

ALŢI MARI ARTIŞTI

Rembrandt van Rijn (1606-1669)
Rembrandt a fost cel mai important pictor olandez. A murit sărac, dar foarte celebru, şi este amintit de mai multe autoportrete minunate.

Francisco Goya (1746-1828)
Pictor spaniol, a devenit celebru pentru portretele familiei regale spaniole şi pentru tablourile dramatice despre cruzimea războiului.

Claude Monet (1840-1926)
Pictor francez, a pictat efectele luminii asupra peisajelor. A fost unul dintre fondatorii impresionismului, unul dintre cele mai cunoscute stiluri de pictură.

La Pieta de Michelangelo Buonarotti, aflată în Catedrala San Pietro din Roma

Marile fresce murale erau *specialitatea lui Rivera*

Natură moartă

CEL MAI MARE SCULPTOR

Sculptor, pictor și arhitect, Michelangelo (1475-1564) a fost considerat de mulți drept cel mai mare artist al tuturor timpurilor. Sculpturile sale în marmură sunt pline de viață. Este celebru și pentru marile fresce realizate pe cupola Capelei Sixtine din Roma.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
PICTURI ŞI SCULPTURI: pp. 42-43

Mari poeți

Poeții au darul de a ști să aleagă cele mai potrivite cuvinte pentru a spune ceva în mod strălucit și profund. O poezie nu trebuie neapărat să aibă rimă, dar este întotdeauna alcătuită din versuri. Poemele mai vechi sunt uneori foarte lungi și povestesc aventuri ale divinităților, ale eroilor și giganților.

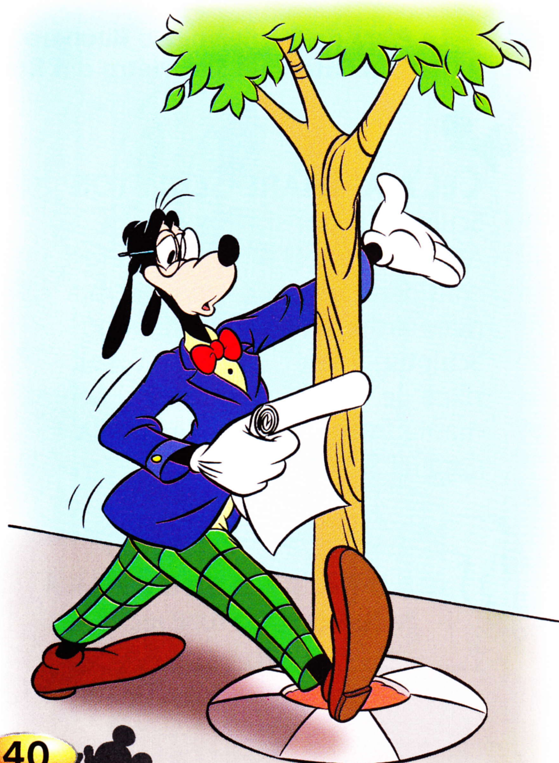
Există și poezii din doar trei versuri: haikuurile japoneze, miniaturi în cuvinte care „fotografiază" o clipă. Indiferent de ce stil au utilizat, cei mai buni poeți au știut întotdeauna să exprime gânduri originale și pline de semnificații despre lume.

DATE ULUITOARE

★ *Divina Comedie* este formată din 14 233 versuri, împărțite în 3 părți de câte 33 cânturi fiecare și un cânt introductiv.

★ După ce a orbit, Borges a trebuit să își dicteze toate operele.

Dante a trăit în exil, *hoinărind între orașe și curți medievale*

Dante a compus *Divina Comedie* între anii 1306 și 1321.

SCRIITORUL ARGENTINIAN

Multe poezii scrise de Jorge Luis Borges (1899-1986) vorbesc despre Argentina, țara sa natală. Aparent simple, acestea conțin însă multe semnificații foarte profunde și complexe. Borges a devenit celebru și pentru o serie de povestiri pline de magie și mister.

Jorge Luis Borges

William Wordsworth

POETUL ROMANTIC

William Wordsworth (1770-1850) a trăit în Anglia, în minunatul și sălbaticul ținut al lacurilor numit Lake District, care a inspirat multe dintre poeziile sale. Wordsworth a descris cu simplitate modul în care natura poate influența sentimentele. Este considerat inițiatorul romantismului englez.

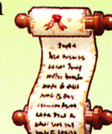
***Beatrice îl însoțește** pe Dante în călătoria sa în Paradis*

AEDUL GREC

În Grecia Antică, în timpul banchetelor nobililor, aedul (cântărețul) povestea faptele de vitejie ale eroilor legendari din războiul împotriva orașului Troia, cucerit de greci cu mare efort, după un asediu de zece ani. Poezia aedului se numea „epică".

ALŢI MARI POEŢI

Derek Walcott (născut în 1930)
În poemul *Omeros*, scriitorul caraibian propune din nou povestea eroului grec Odiseu (Ulise), adaptând-o la zilele noastre în Indiile de Vest.

Johann Wolfgang Goethe (1749-1832)
Poet şi scriitor german, a scris *Faust* (1772) şi *Suferinţele tânărului Werther* (1774).

Thomas S. Eliot (1888-1965)
Poet anglo-american, a descris viaţa din vremea sa, punând bazele poeziei şi limbajului comun.

***Aedul își acompania** cântecul din liră*

Homer, aedul legendar

O CĂLĂTORIE FANTASTICĂ

Poetul florentin Dante Alighieri (1265-1321) a descris, în *Divina Comedie*, călătoria sa extraordinară în tărâmul de dincolo, traversând Infernul, Purgatoriul și Paradisul, în căutarea lui Dumnezeu și a salvării sufletului. A scris în italiană în loc de latină, pentru ca opera sa să fie accesibilă tuturor.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
COMUNICAŢIILE: pp. 12-13
PICTURI ŞI SCULPTURI: pp. 20-21

Mari scriitori

Se poate stabili dacă un autor este doar bun sau este într-adevăr un mare scriitor; de exemplu, se poate vedea dacă volumele sale continuă să fie citite după moartea sa sau dacă opera sa este mediatizată în alte țări sau tradusă în alte limbi. Mulți dintre autorii cei mai importanți au fost admirați de alți scriitori și au influențat modul de a scrie. În fiecare an, unul dintre cei mai importanți scriitori din lume are onoarea de a primi Premiul Nobel pentru Literatură.

Alessandro Manzoni

PRIMA ROMANCIERĂ

De familie nobilă, Murasaki Shikibu (cca. 978- cca. 1015), a trăit la curtea împărătesei Akiko din Japonia. A scris *Legenda prințului Genji*, care relatează iubirile unui prinț foarte frumos. Se spune că acesta ar fi primul roman din lume. Murasaki a lăsat și un jurnal fascinant.

Pergament

Penel

Murasaki Shikibu se gândește la o poveste

ROMANCIER ȘI POET

Alessandro Manzoni (1785-1873), convertit la catolicism, a scris *Imnurile sacre*, două tragedii istorice, *Contele de Carmagnola și Adelchi* și faimosul roman *Soții promiși (I promessi sposi)*, a cărui acțiune se petrece în Lombardia anului 1600, dominată de spanioli.

DATE ULUITOARE

★ Shakespeare cunoștea cel puțin 29 000 cuvinte, un număr de aproape șase ori mai mare decât media celor care vorbesc astăzi engleză.

ALŢI MARI SCRIITORI

Virginia Woolf (1882-1941)
Scriitoare engleză, a scris romane originale precum *Noapte şi zi* (1921) şi *Spre far* (1927), în care a descris frumuseţea lumii prin intermediul senzaţiilor, emoţiilor şi gândurilor protagoniştilor.

Wole Soyinka (născut în 1934)
Primul african care a obţinut Premiul Nobel pentru Literatură (1986), autor de romane, comedii şi poezii inspirate din ţara natală, Nigeria.

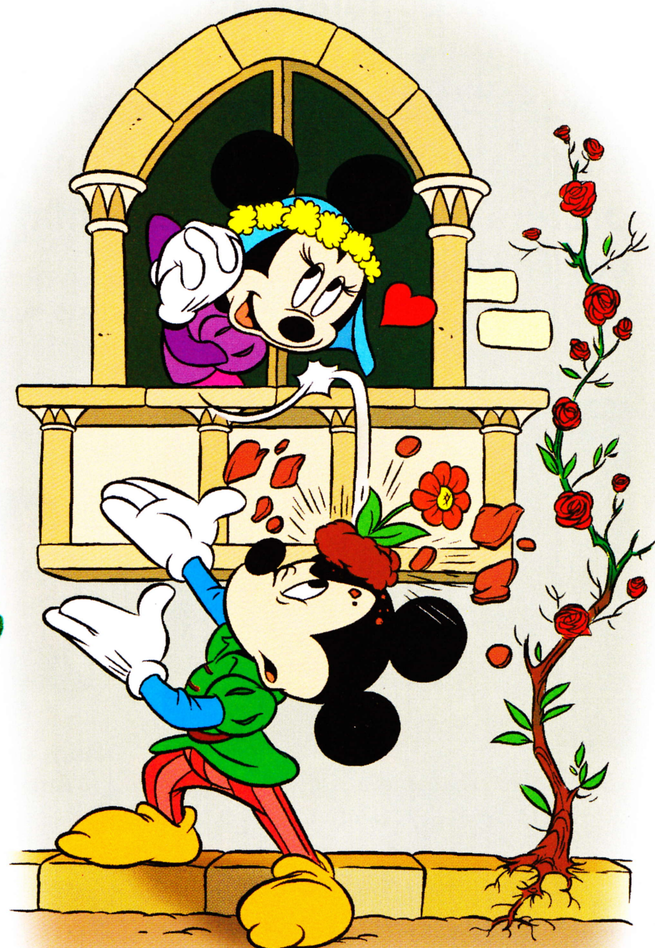

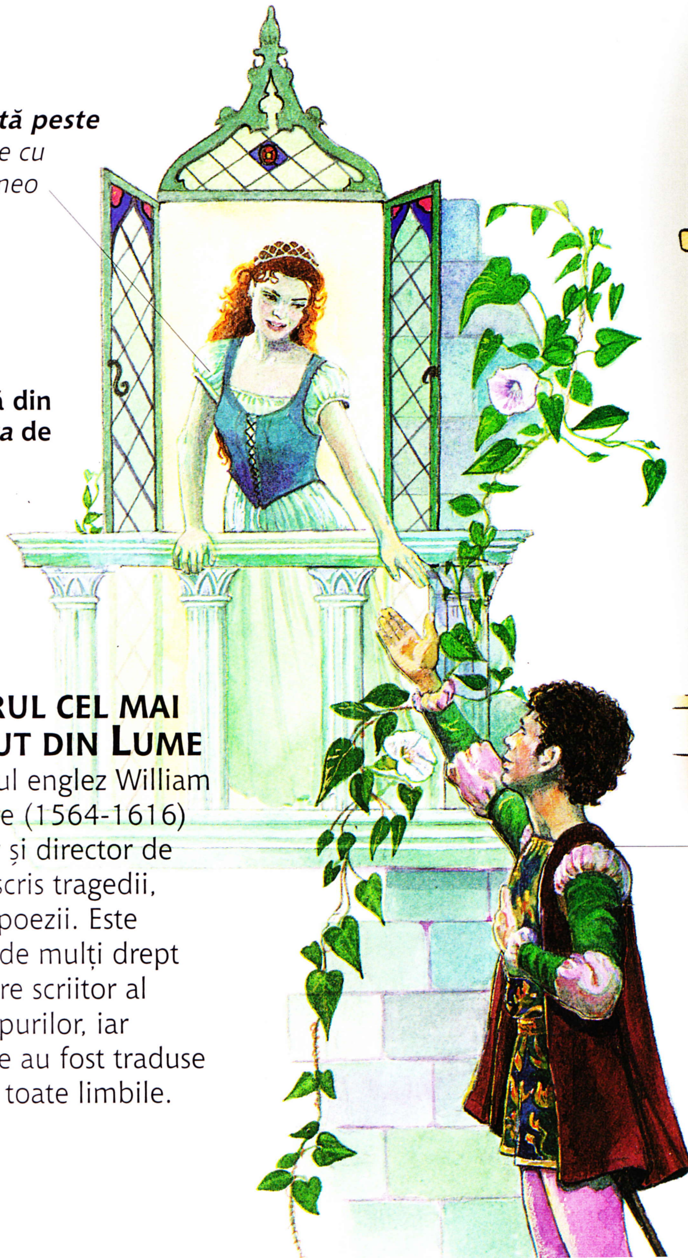
SCRIITORUL MAGIC

Gabriel García Márquez (născut în 1928) scrie romane deosebite și magice, în care apar personaje reale, îngeri, fantome și animale vorbitoare. Multe dintre povestirile sale se situează într-un oraș imaginar din jungla Columbiei, țara sa natală. În 1982 a obținut Premiul Nobel pentru Literatură.

Gabriel García Márquez

Julieta, aplecată peste *balcon, vorbește cu iubitul său, Romeo*

O scenă celebră din *Romeo și Julieta* de Shakespeare

SCRIITORUL CEL MAI CUNOSCUT DIN LUME

Dramaturgul englez William Shakespeare (1564-1616) a fost actor și director de teatru și a scris tragedii, comedii și poezii. Este considerat de mulți drept cel mai mare scriitor al tuturor timpurilor, iar operele sale au fost traduse în aproape toate limbile.

Romeo încearcă să *cucerească inima Julietei prin cuvinte de dragoste*

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
COMUNICAŢIILE: pp. 20-23
DANS, TEATRU ŞI MUZICĂ: pp. 28, 29

Scriitori pentru copii

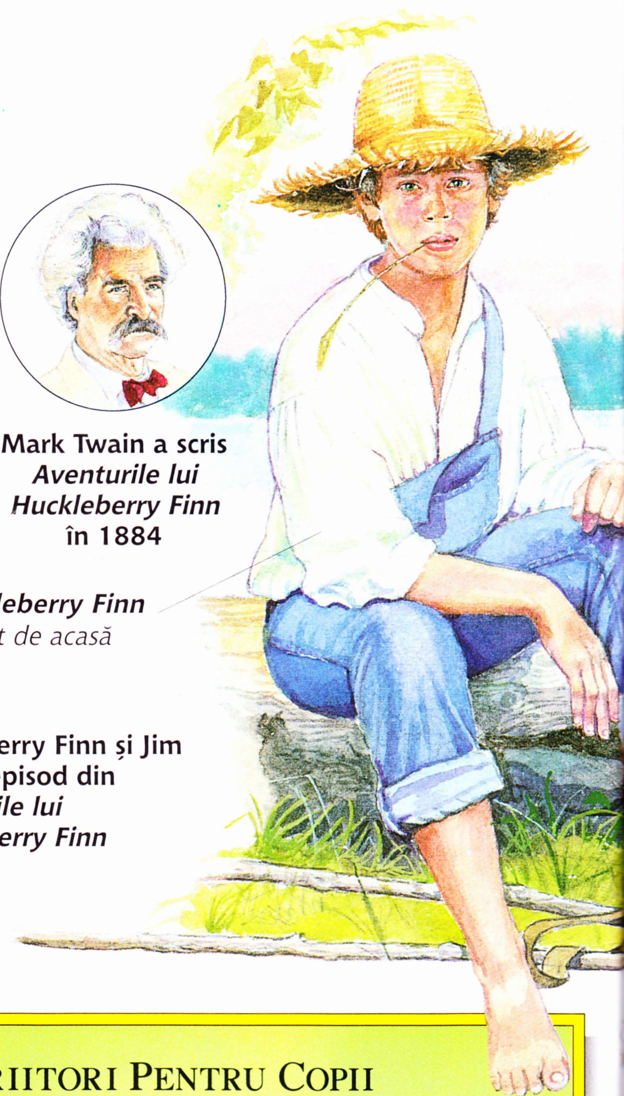
Tuturor copiilor le place să asculte povești care, în trecut, erau transmise pe cale orală de la o generație la alta. Aceste povestiri populare au fost scrise doar după inventarea tiparului, când majoritatea oamenilor au învățat să citească. Fiecare generație are câte un autor preferat, dar operele celor mai buni vor fi mereu apreciate.

COPILĂRIA AMERICANĂ

Mark Twain a fost numele artistic al lui Samuel Langhorne Clemens (1835-1910). Acest scriitor a spus povestea a doi băieți, Tom Sawyer și Huckleberry Finn și a aventurilor prin care au trecut de-a lungul fluviului Mississippi, în Statele Unite.

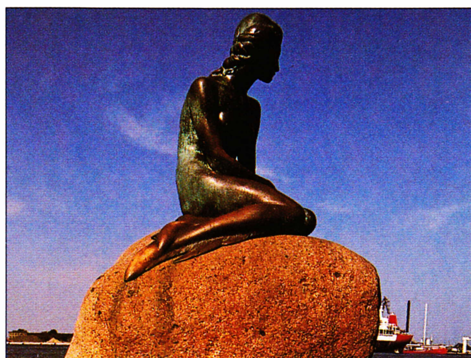

Mark Twain a scris *Aventurile lui Huckleberry Finn* în 1884

Huckleberry Finn *a fugit de acasă*

Huckleberry Finn și Jim într-un episod din *Aventurile lui Huckleberry Finn*

Statuia Micii sirene a lui Andersen, la Copenhaga (Danemarca)

Hans Christian Andersen

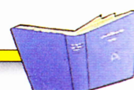
AUTORUL DE POVEȘTI

Danezul Hans Christian Andersen (1805-1875) era fiu de cizmar. A scris 168 de povești, printre care și *Mica sirenă*. Unele din poveștile sale se bazau pe tradiții populare, în timp ce altele erau originale. *Rățușca cea urâtă* este inspirată din experiențele negative trăite de Andersen pe când era elev.

ALȚI MARI SCRIITORI PENTRU COPII

Robert Louis Stevenson (1850-1894)
Scoțian, s-a inspirat din călătoriile în zonele sălbatice în America și în Pacificul de Sud. Printre romanele sale de aventuri, *Comoara din insulă* și *Săgeata neagră*.

Carlo Collodi (1826-1890)
Ziarist și dramaturg (pe numele adevărat, Carlo Lorenzini), a scris cărți pentru copii, precum *Aventurile lui Pinocchio* (1880), povestea unei păpuși de lemn care se transformă într-un copil în carne și oase.

DATE ULUITOARE

★ Mark Twain a lucrat pe un vapor cu aburi timp de aproape patru ani, învățând să navigheze pe Mississippi.

Alice în țara minunilor

CEA MAI VESTITĂ ALICE

Englezul Lewis Carroll (1832-1898), celebru matematician, este și autorul operei *Alice în Țara Minunilor* (1865), în care o fetiță, pe nume Alice, visează că trăiește niște aventuri incredibile. Cartea a avut o urmare, *Prin oglindă* (1871).

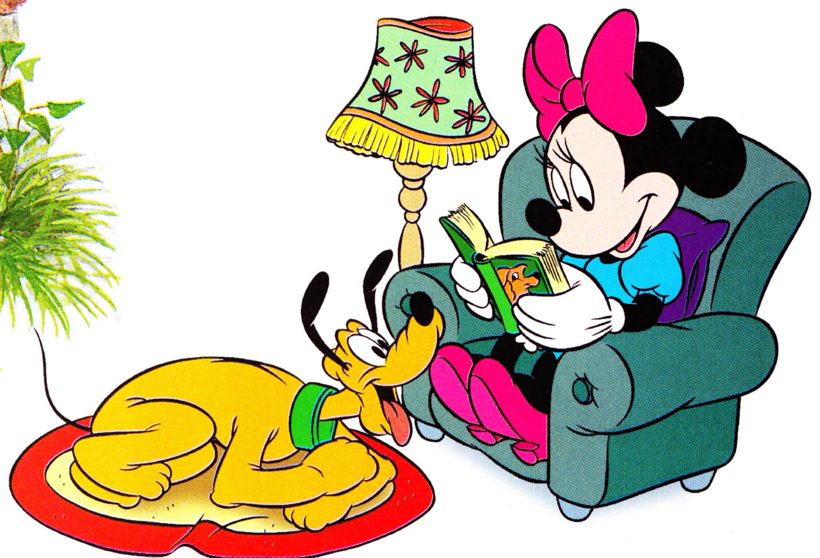
Jim este un sclav *evadat, prieten cu Huck*

POVEȘTILE ILUSTRATE

Beatrix Potter (1866-1943), scriitoare engleză, a scris o serie de povești despre animale, printre care și *Povestea iepurașului Peter*, pe care le-a ilustrat cu propriile desene. Multe animale erau inspirate de persoane cunoscute.

Beatrix Potter

Cititul cu voce tare face o poveste mai vie.

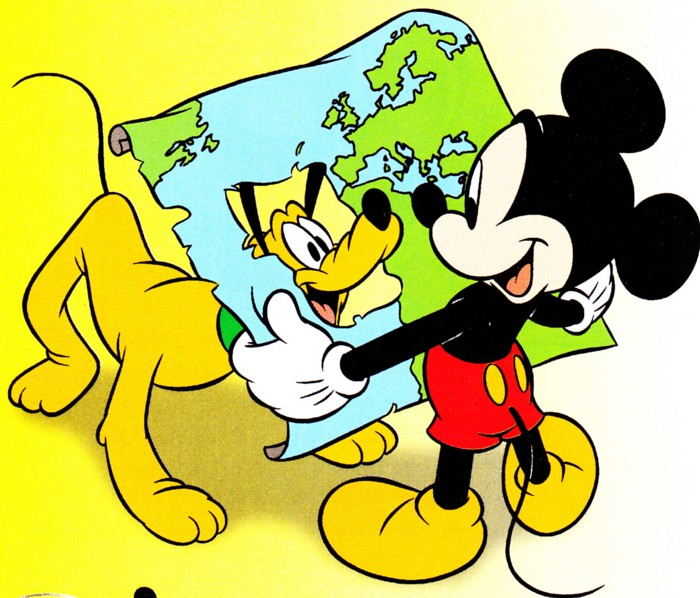
CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
MARILE INVENȚII: pp. 28-29
CĂLĂTORI ȘI EXPLORATORI: pp. 50-51

Liderii politici: Europa și Africa

Uneori, statele au norocul să fie conduse de un lider just în momente dificile. În secolul al XX-lea, țările africane și-au cucerit independența, în timp ce în Europa au avut loc două războaie mondiale.

În ambele cazuri, conducătorii au trebuit să păstreze unitatea popoarelor. Au luat decizii înțelepte și au convins populația prin cuvinte și prin exemple bune. Acești lideri importanți continuă să fie evocați, deoarece au schimbat istoria prin faptele lor.

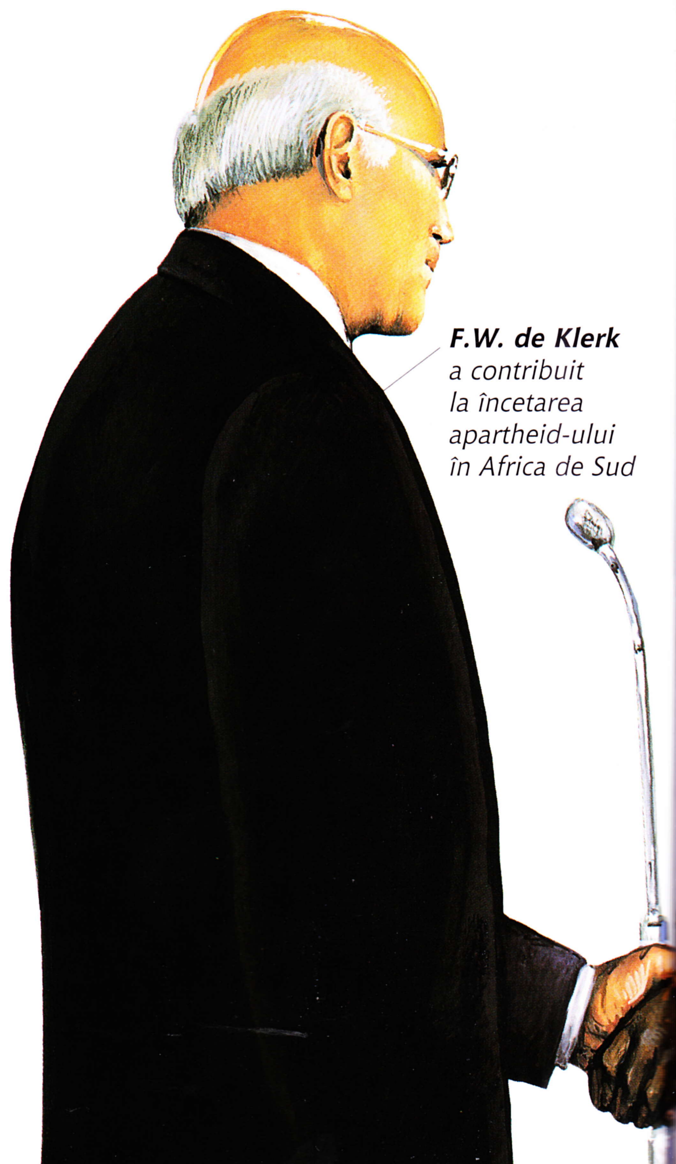
Churchill a fost *un om hotărât și cu o personalitate puternică*

Winston Churchill

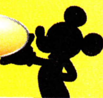

LIDERUL ENGLEZ ÎN RĂZBOI

Winston Churchill (1874-1965) nu a fost un student model și, totuși, a devenit un om politic de succes. Din 1940 până în 1945 a condus Marea Britanie la victorie în al Doilea Război Mondial. Discursurile sale dădeau poporului curajul de a înfrunta dușmanul.

F.W. de Klerk *a contribuit la încetarea apartheid-ului în Africa de Sud*

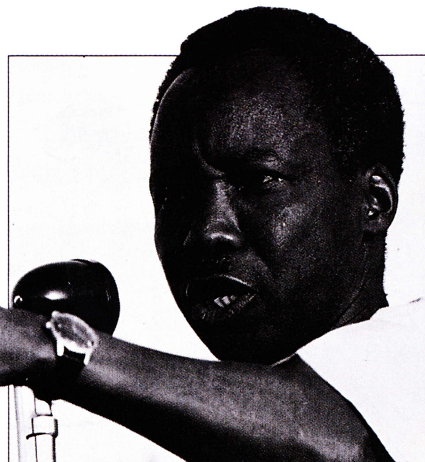

Alţi Mari Lideri Europeni şi Africani

Charles de Gaulle (1890-1970)
Mare general francez, a condus armata ţării sale în războiul de eliberare împotriva germanilor, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Gamal Abdel Nasser (1918-1970)
Preşedinte al Egiptului (1954-1970), Nasser a încurajat toate popoarele arabe să se unească; adesea politica lui i-a adus conflicte cu lumea occidentală.

Julius Nyerere

Liderul African

Julius Nyerere (născut în 1922) a condus Tanganica în lupta pentru independență în 1960 și apoi a unit țara cu Zanzibar, creând Tanzania. Nyerere susținea că națiunile africane trebuie să se unească și a fondat Organizația Unității Africane.

Omul Perestroikăi

Mihail Gorbaciov (născut în 1931), ajuns la putere în 1985, a introdus în fosta Uniune Sovietică un proces de reforme politice și sociale, perestroika, prin care favoriza libertatea de informare (glasnost), angajându-se în dezarmare și în detensionarea relațiilor cu Occidentul; de aceea, i-a fost decernat Premiul Nobel pentru Pace în 1990. Din 1991 a ieșit din politică.

Mihail Gorbaciov, *în fruntea statului sovietic din 1985 până în 1991*

Mihail Gorbaciov ține un discurs public

Nelson Mandela *a luptat pentru a aduce pacea între negrii și albii din Africa de Sud*

Primul Lider de Culoare

Avocatul Nelson Mandela (născut în 1918) a luptat împotriva apartheid-ului, un sistem de guvernare care, în Africa de Sud, a generat o separare între albi și negri. Mandela a fost închis timp de 27 de ani și eliberat în 1990. În 1994 a devenit primul președinte de culoare din Africa de Sud.

Nelson Mandela îi strânge mâna fostului președinte F.W. de Klerk

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
POPOARELE LUMII: pp. 38-39
ISTORIA OMULUI: pp. 54-55

Mari muzicieni

DATE ULUITOARE

★ Mozart a scris prima simfonie la numai opt ani.

★ Yehudi Menuhin a susținut primul concert public de vioară la vârsta de șapte ani.

Fiecare țară are propria muzică și propriile idei despre ce anume face celebru un muzician. Cu mult timp în urmă, muzicienii erau obișnuiți să asculte doar cântece și instrumente din țările lor, dar, datorită călătoriilor și schimburilor între diverse culturi, lucrurile s-au schimbat. În Statele Unite, de exemplu, afro-americanii au inventat *gospel*-ul (cântec coral religios), bluesul și jazzul. Prin intermediul radioului, al televiziunii și al înregistrărilor, muzica se răspândește astăzi în toată lumea.

Yehudi Menuhin

CÂNTĂREȚUL DIN SITAR

Ravi Shankar (născut în India în 1920) este un maestru al sitarului, instrumentul tradițional indian. Fondator al Orchestrei Naționale Indiene, a răspândit în Occident cunoștințele despre muzică din țara sa. Mari admiratori ai săi au fost The Beatles și Yehudi Menuhin.

Heitor Villa-Lobos

UN VIOLONIST CELEBRU

Yehudi Menuhin (1916-1999) s-a născut la New York, dar s-a mutat în Anglia în 1959. A devenit celebru la o vârstă foarte tânără, ca violonist de mare talent. A fost și director de orchestră și a participat la festivaluri muzicale. În 1963, a fondat în Anglia o școală de muzică pentru copii talentați.

Ravi Shankar și sitarul său

COMPOZITORUL BRAZILIAN

Compozitorul clasic Heitor Villa-Lobos (1887-1959) a folosit melodiile braziliene, influențate de ritmuri africane, pentru a crea o muzică foarte originală. A fost unul dintre cei mai mari compozitori latinoamericani.

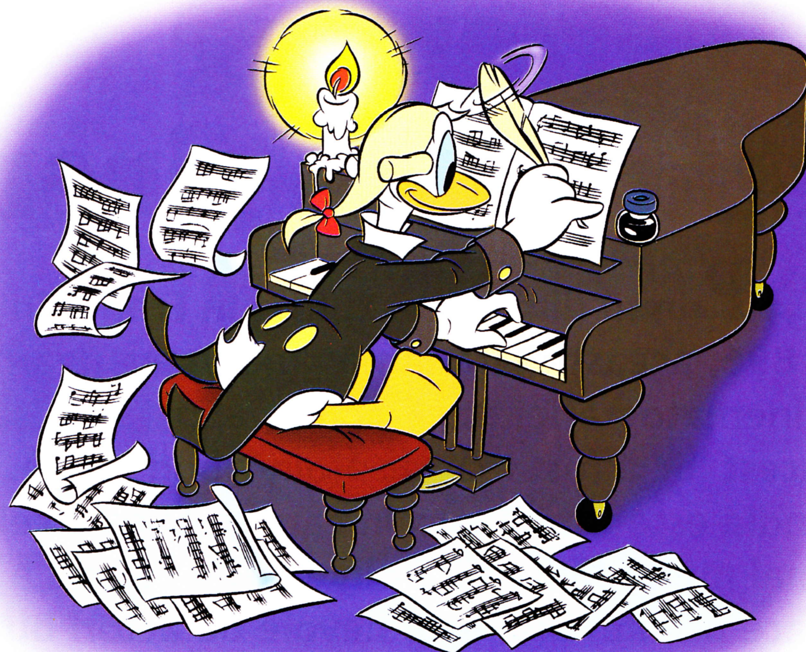
Mozart a scris 21 concerte pentru pian

ALŢI MARI MUZICIENI

Ludwig van Beethoven (1770-1827)
Beethoven a fost un compozitor german care a creat o muzică dramatică şi captivantă. Când melodiile sale au fost ascultate pentru prima dată, au fost considerate foarte îndrăzneţe şi originale. Beethoven a continuat să compună şi după ce a surzit.

George Gershwin (1898-1937)
Americanul George Gershwin a creat stilul muzical clasic cu jazzul şi bluesul din ţara sa. A scris *Rhapsody in Blue (Rapsodie în albastru)* şi opera *Porgy and Bess.*

GENIUL MUZICAL AUSTRIAC

Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) a demonstrat încă de mic un mare talent muzical. A creat simfonii inspirându-se din puține note cântate aproape întotdeauna la pian. În scurta sa viață, a scris peste 600 de compoziții muzicale, printre care 52 simfonii și opere lirice, precum *Flautul fermecat* și *Nunta lui Figaro.*

Clavecinul era un *instrument cu clape foarte răspândit*

Wolfgang Amadeus Mozart cântă o compoziție la patru mâini cu sora sa, Nannerl

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
DANS, TEATRU ŞI MUZICĂ: pp. 42-43, 46-47, 50-51

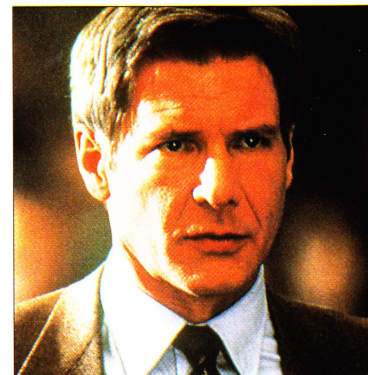
Regizori și staruri de cinema

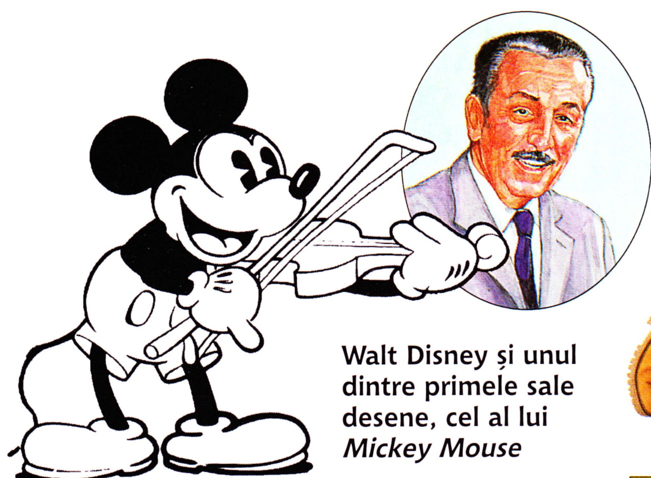
STARUL FILMELOR DE AVENTURI

Devenit celebru în rolul lui *Han Solo* din *Războiul stelelor* (1977), actorul american Harrison Ford (născut în 1942) a purtat costumul energicului și simpaticului arheolog Indiana Jones într-o serie de filme palpitante de Steven Spielberg.

Primul film a fost turnat în Franța în 1896, această țară rămânând în avangarda cinematografiei până aproape în 1915, când acest loc a fost luat de Hollywood (SUA). India este astăzi țara în care se toarnă cele mai multe filme (la Bollywood). Pentru a face un film bun este nevoie de actori buni și tehnicieni pricepuți, în afară de scenariști și regizori care să poată crea povești pasionante și să le dea viață pe ecran.

Harrison Ford

Walt Disney și unul dintre primele sale desene, cel al lui *Mickey Mouse*

Pentru a turna un film în casă, este suficientă o cameră video.

MAESTRUL DESENELOR ANIMATE

Americanul Walt Disney (1901-1966) a creat lumea desenelor animate cu personaje precum Mickey Mouse și rățoiul Donald. Cu *Albă-ca-Zăpada și cei șapte pitici*, în 1937, a demonstrat că desenele animate pot fi la fel de captivante ca și un film cu actori adevărați.

ALȚI MARI REGIZORI ȘI STARURI DE CINEMA

Akira Kurosawa (1910-1998)
Filme de acțiune adaptate la trecut, precum *Cei șapte samurai*, au făcut din Kurosawa unul dintre cei mai cunoscuți regizori japonezi.

Steven Spielberg (născut în 1947)
A început să facă filme încă de mic. Printre succesele sale, *Fălci, E.T., Jurassic Park, Lista lui Schindler* și trilogia *Indiana Jones*.

Bruce Lee era cunoscut și ca Li Siu-Lung (Micul Dragon)

Bruce Lee în acțiune în timpul unui film de kung-fu

Bruce Lee nu folosea niciodată dubluri

DATE ULUITOARE

★ Rățoiul Donald, personaj creat de Walt Disney în 1934, este mai „bătrân" decât unchiul Scrooge (1947) și chiar decât bunica, *Grandma Duck* (1943)!

STARUL KUNG-FU

Născut la San Francisco, în Statele Unite, și crescut la Hong Kong, Bruce Lee (1940-1973), care la 18 ani jucase deja în 20 filme, devine celebru în filme de acțiune, precum *Operațiunea Dragonul*, unde face dovada abilităților sale în kung-fu. Stilul său a influențat multe alte staruri.

Charlie Chaplin

MARELE ACTOR COMIC

Născut în Anglia, Charlie Chaplin (1889-1977) a fost primul mare star de cinema. Personajul său – un vagabond viclean, cu pantaloni largi, melon, mustăți scurte și baston de plimbare – a făcut să râdă întreaga lume. Dintre filmele sale cele mai celebre, *Puștiul* și *Goana după aur*.

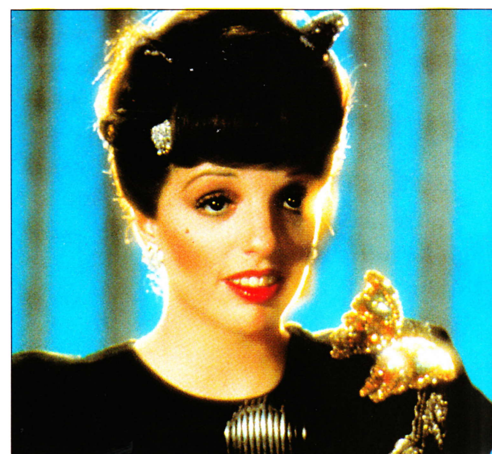

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
MARILE INVENȚII: p. 47

Maeştrii spectacolului

Actorii au fost nevoiţi să se exprime prin cuvinte, în timp ce unii mari artişti ştiu să amuze publicul prin cântec sau prin spectacole mute, folosind muzica şi dansul sau propriul talent de acrobaţi, magicieni sau clovni. Într-o vreme, artiştii spectacolului trebuiau să facă turul teatrelor pentru a fi văzuţi. Astăzi, televiziunea permite spectatorilor să îi admire stând acasă.

Liza Minnelli

O STEA A MUSICALULUI

Liza Minnelli, fiica actriţei Judy Garland şi a regizorului Vincente Minnelli, a fost strălucita interpretă din musicalul *Cabaret*, din 1972. Musicalul, numit şi „comedie muzicală", este un spectacol de teatru a cărui acţiune este înveselită de cântece, dansuri şi acompaniament muzical.

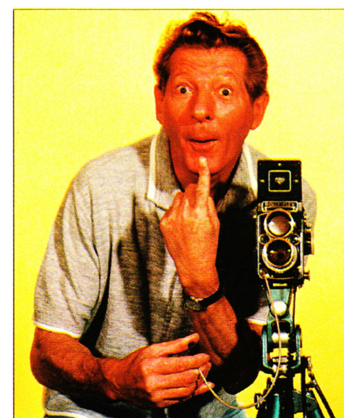
William Cody (*Buffalo Bill*) şi un prieten indian

ARTISTUL VESTULUI SĂLBATIC

William F. Cody (1846-1911), mai cunoscut ca *Buffalo Bill*, era vânător de bizoni şi explorator în Statele Unite. A fondat un circ cu care a făcut turul Americii şi al Europei, numit *Wild West Show* (*Spectacolul Vestului Sălbatic*), în care cowboy şi indieni jucau numere spectaculoase.

Cowboy-ii purtau pălării cu boruri mari şi pantaloni largi

Danny Kaye

COMICUL AMERICAN

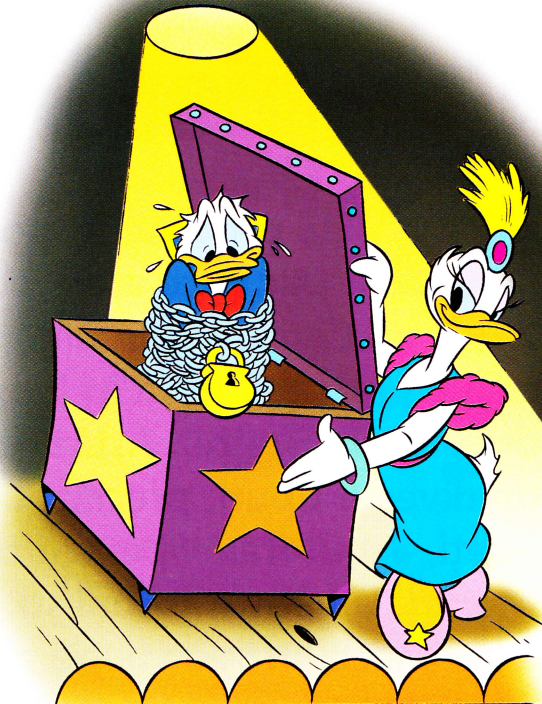
Actorul comic Danny Kaye (1913-1987) ştia să cânte, să danseze şi să imite. Folosea mimica (interpretarea fără cuvinte) şi arta de a face pe clovnul pentru a comunica cu toată lumea, indiferent de limbă, şi colecta bani pentru copiii săraci.

DATE ULUITOARE

★ Micuța Annie Oakley, una din protagonistele spectacolului *Wild West Show* al lui *Buffalo Bill*, putea să tragă într-o minge de sticlă în mișcare pe spatele ei, țintind înapoi cu pistolul.

MARELE ILUZIONIST

american născut în Ungaria, Harry Houdini (1874-1926), era expert în arta de a se elibera: reușea acest lucru chiar și înlănțuit și încătușat sub apă. Spectacolele pe care le aducea pe scenă păreau extrem de periculoase.

Un asistent era gata să spargă geamul în caz de urgență

Houdini era atârnat cu capul în jos, de glezne

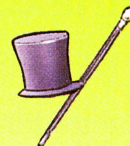
Rezervor de apă sigilat

Apă

Houdini reușea să se elibereze

Houdini în timpul unui spectacol în celula de tortură cu apă

ALŢI MARI ARTIŞTI

Grock (1880-1959)
Numele de scenă al elveţianului Charles Adrien Wettach, cunoscut şi ca „regele clovnilor". Muzician talentat, folosea în numerele sale vioara sau pianul.

Anna Pavlova (1882-1931)
Această renumită balerină de origine rusă a devenit celebră drept *Lebăda muribundă*, o compoziţie scrisă special pentru ea.

CAUTĂ ŞI DESCOPERĂ
DANS, TEATRU ŞI MUZICĂ: pp. 32-33, 40-41

Campionii sportului

Primele concursuri sportive ne duc la Jocurile Olimpice ale grecilor antici, în 776 î.Hr. Concursurile olimpice includeau cursa, lupta, săritura în lungime, aruncarea discului și a suliței. Astăzi există competiții de diverse tipuri, precum *Olimpiada* pentru atleți, *Turul Italiei* pentru cicliști și *Cupa Mondială* pentru fotbaliști. În afară de a excela în sportul pe care îl practică, marii sportivi sunt adesea și persoane foarte cunoscute.

Pele la New York Cosmos, anii 1970

EROUL FOTBALULUI

Pele (născut în 1940) este cel mai mare fotablist al tuturor timpurilor. Numele lui real este Edson Arantes Do Nascimento. În 110 meciuri pentru naționala Braziliei, a colecționat incredibilul număr de 97 goluri. Mai târziu, a devenit ministrul sportului în Brazilia.

Michael Schumacher

ASUL VOLANULUI

Michael Schumacher (născut în 1969) este unul dintre cei mai vestiți piloți de Formula 1. A cucerit două titluri mondiale (1994 și 1995) și 35 de curse în lupta pentru titlul mondial. Din 1996 conduce mașinile roșii ale echipei Ferrari, construite la Maranello (Modena).

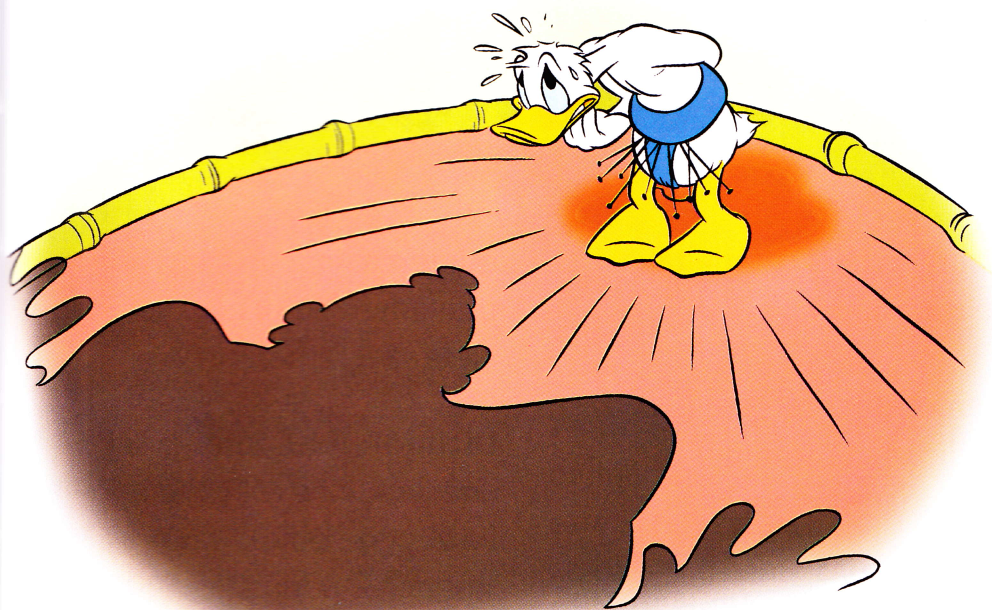
ALŢI MARI SPORTIVI

Mildred „Babe" Didrikson (1914-1956)
Sportivă americană multitalentată, a câştigat la 18 ani două medalii de aur olimpice (cursă cu obstacole şi aruncarea suliţei). Apoi a obţinut mai multe titluri în golf.

Jesse Owens (1913-1980)
La Olimpiada din 1936, acest atlet afro-american a obţinut patru medalii de aur.

Mark Spitz (născut în 1950)
În 1972, înotătorul american Spitz a fost primul atlet care a câştigat şapte medalii olimpice.

Ozeki Konishiki

CAMPIONUL DE SUMO

Ozeki Konishiki (născut în 1963) a crescut în Hawaii (Statele Unite) și în 1982 s-a mutat în Japonia. A fost primul luptător de sumo fără naționalitate japoneză care a câștigat titlul.

Picioarele trebuie *să rămână relaxate și lipite*

Pentru a păstra această *poziție este nevoie de forță și elasticitate*

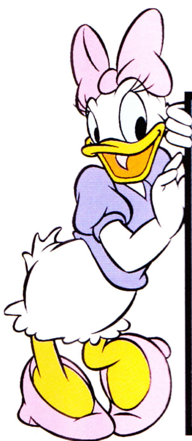
GIMNASTA OLIMPICĂ

La Olimpiada de la Monaco din 1972, Olga Korbut (născută în 1955) a obținut o medalie de aur pentru echipa sovietică. A mai câștigat încă două medalii de aur personale, pentru bârnă și individual compus.

Mâna este împinsă *în exterior pentru păstrarea echilibrului*

Olga Korbut execută un exercițiu de individual compus.

Pentru o clipă, toată *greutatea corpului este susținută de un singur braț*

DATE ULUITOARE

★ **Luptătorul de sumo cel mai greu din lume depășește 240 kg, aproape echivalentul greutății a opt copii de 10 ani.**

CAUTĂ ȘI DESCOPERĂ
CORPUL UMAN: pp. 18-19
SPORTURI: pp. 28-29, 48-49

Glosar de cuvinte-cheie

Arhitect: expert care proiectează clădiri și le supraveghează construcția.

Astronom: savant care studiază spațiul.

Atlet: practicantul unui sport, în special pe pistă sau pe câmp.

Avocat: cel a cărui profesie constă în a reprezenta lumea într-un tribunal și a se asigura că legea este aplicată corect.

Brevet: drept înregistrat de un inventator pentru revendicarea și folosirea unei idei a acestuia.

Calif: nume folosit pentru un conducător al lumii islamice.

Campanie: serie de activități, precum discursuri publice sau marșuri, organizate pentru a atinge un scop politic.

Călugăr: bărbat care își consacră viața religiei și care aparține unei comunități religioase.

Cercetător: cel care își dedică viața studiului și descoperirilor noi.

Chimist: savant specializat în chimie, studiul substanțelor care formează lumea din jurul nostru.

Chirurg: medic care tratează răni și boli, prin operații (intervenții).

Comic: actor sau personalitate a spectacolului, specialist în roluri de divertisment.

Compozitor: cel care scrie muzică sau cântece.

Comunism: doctrină politică care prevede o societate fără clase sociale, în care proprietatea asupra bunurilor este comună.

Democrație: formă de guvernământ în care puterea este exercitată de către popor, prin intermediul persoanelor alese să îl reprezinte.

Dictator: lider autoritar al unei țări, care conduce prin forță și, de obicei, fără susținerea populației.

Dinastie: serie de monarhi (suverani) care provin din aceeași familie.

Diplomat: funcționar care își reprezintă propriul stat în străinătate.

Dramaturg: scriitor de piese de teatru.

Eretic: cel care urmează o idee religioasă contrară învățăturilor Bisericii.

Faraon: suveran sau rege din Egiptul Antic.

Filosof: cel care caută răspunsuri care să satisfacă nevoia de a cunoaște adevărul despre anumite probleme ale omului.

Gravor: artist care realizează tablouri prin procedee de gravură.

Independența: dreptul unui stat de a se conduce în mod autonom, fără a fi supus dominației unui alt stat.

Inginer: expert care proiectează și construiește mașini sau structuri complexe, precum podurile.

Literatură: însumează operele scrise, precum romanele și poeziile, care se consideră că au valoare în timp.

Matematician: savant care studiază cifrele și aritmetica.

Om de stat: membru al unui organism al statului care ocupă o poziție importantă și este cunoscut pentru experiența sa deosebită.

Om politic: cel care se ocupă de politică, adică de organizarea și guvernarea statului.

Penicilina: un tip special de mucegai sau ciupercă,
de mucegai sau ciupercă,
care acționează ca antibiotic, adică o substanță care ucide bacteriile. Se folosește în medicină pentru combaterea bolilor.

Predicator: cel care predică și răspândește doctrina religioasă creștină. Adesea aparține Bisericii Baptiste sau Protestante.

Președinte: șef de stat într-o republică.

Profet: persoană care predică evenimente viitoare grație inspirației divine.

Republică: formă de stat democratic, în care guvernul reprezintă poporul.

Samurai: războinic japonez. Samuraiul aparținea faimoasei caste a nobililor-războinici.

Sclav: cel care aparține altcuiva, nu este liber și este obligat să îndeplinească munci adesea foarte obositoare, fără a fi plătit.
a fi plătit.

Sfânt: cel care, printr-o virtute și o bunătate excepționale, a fost recunoscut de Biserică demn de venerație.

